

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

I. OBECNÁ ČÁST

Důvodem předložení novely zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (obecně také „zákon proti praní peněz“), je zejména revize Doporučení FATF (Finanční akční výbor skupiny G7) z února 2012, která reaguje na neustálý vývoj v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a nově i financování šíření zbraní hromadného ničení. Evropská komise v návaznosti na nutnost harmonizace evropského právního rámce s mezinárodními standardy FATF představila v roce 2013 návrh nové směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu a návrh nového nařízení o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků. Projednávání návrhů v orgánech EU bylo poměrně složité, proto byly tyto předpisy publikovány v Úředním věstníku EU až 5. června 2015 jako směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (dále jen „IV. AML směrnice“), a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015, o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006.

V návrhu novely a souvisejících zákonů je provedena převážně implementace nových předpisů EU a dále některých změn na základě revidovaných doporučení FATF, které navržené předpisy EU neřeší. Dále se zde zohledňují doporučení výboru Moneyval Rady Evropy (územní těleso FATF pro členské státy Rady Evropy) z jeho čtvrté hodnotící zprávy o uplatňování opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice (2011). Vedle toho je přihlíženo k požadavkům vyplývajícím z praktického uplatňování zákona na základě konzultací se zástupci povinných osob i spolupracujících orgánů státní moci.

V orgánech EU se nyní projednává revize nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005, o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, ke kterému je provedena adaptace v části páté zákona, tedy v § 41 a 42. Z důvodu provázanosti s tímto nařízením EU zůstávají v § 41 odkazy na „území Evropských společenství“ beze změny.

V návrhu jsou rovněž plně zohledněny výsledky dvou závěrečných zpráv z hodnocení dopadů regulace, které jsou z důvodu přehlednosti důvodové zprávy k tomuto materiálu přiloženy. Samostatně bylo prováděno hodnocení dopadů regulace k přípravě novely zákona č. 253/2008 Sb. a závěrečná zpráva z tohoto hodnocení je v příloze IVa. Druhá zpráva, týkající se návrhu novely zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících, byla od počátku připravována samostatně, když původně vláda v Legislativním plánu prací pro rok 2015 předpokládala předložení samostatného návrhu zákona o transparentnosti vlastnictví společností ze strany Ministerstva spravedlnosti a k této věci zadala provedení hodnocení dopadů regulace. Na podzim roku 2014 se Evropská unie nečekaně dohodla na zařazení

požadavku zřízení rejstříku skutečných vlastníků právnických osob do připravované směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu. V důsledku toho se Ministerstvo financí s Ministerstvem spravedlnosti dohodlo, že transparentnost vlastnictví právnických osob bude vyřešena současně s novelou zákona č. 253/2008 Sb., který převážně uvedenou směrnicí transponuje. Již rozpracované hodnocení dopadů regulace bylo však dokončeno samostatně a k této části je proto vypracována samostatná zpráva z hodnocení dopadů, která je v příloze IVb.

Na základě rozhodnutí ministra financí v souladu s doporučením výboru Moneyval RE (kapitola 2.5 Zpráva ze čtvrté hodnotitelské návštěvy – Finanční zpravodajská jednotka R. 26) je v návrhu novely zákona „proti praní peněz“ předložen i návrh na změnu statusu orgánu, který pro Českou republiku plní roli instituce, označované v mezinárodním právu včetně práva EU jako „finanční zpravodajská jednotka“ (Financial Intelligence Unit, FIU). Tímto orgánem je od svého zřízení v roce 1996 Finanční analytický útvar (FAÚ), který je součástí Ministerstva financí jako jeden z jeho odborů, jehož organizace a činnosti jsou upraveny Organizačním řádem Ministerstva financí. Je jednotkou „administrativního typu“ a doléhají na něj tudíž veškerá personální a technická opatření tohoto ministerstva. Výjimkou je pouze zákonná úprava o technickém oddělení datové sítě pro zpracování „oznámení podezřelých obchodů“ a přístupu do některých veřejných registrů. Činnosti vykonávané FAÚ jsou zakotveny vedle zákon č. 253/2008 Sb. i v některých dalších zákonech, zejména v zákoně č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, a nejnověji také v zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, dále v řadě předpisů EU a v některých mezinárodních smlouvách.

Zpráva ze čtvrté hodnotitelské návštěvy výboru Moneyval RE v České republice mimo jiné při hodnocení naplňování FATF doporučení č. 26 týkající se Finančních zpravodajských jednotek (nynější doporučení 29) shledala i nedostatečné záruky nezávislosti a právního ukotvení české Finanční zpravodajské jednotky, včetně jejího ředitele. Zpráva výboru Moneyval RE mimo jiné konstatuje (kapitola 2.5): „Nyní platný zákon „proti praní peněz“ hovoří o FAÚ jako o „ministerstvu“ a neexistuje žádné ustanovení o nezávislosti a samostatnosti FAÚ. Finanční rozpočet FAÚ není oddělen od obecného rozpočtu Ministerstva financí. V zákoně je stanovena pouze technická samostatnost FAÚ od Ministerstva financí a omezený přístup personálu ministerstva na pracoviště FAÚ. Žádný právní předpis neupravuje pozici ředitele FAÚ, komu odpovídá a důvody, proč může být odvolán.“

Ve své zprávě hodnotitelé mimo jiné doporučují:

1. Zvážit zavedení výslovného odkazu na FAÚ do legislativy proti praní peněz a financování terorismu („AML/CFT“).
2. Posílit nezávislost a samostatnost FAÚ novelizací zákona č. 253/2008 Sb. nebo vydáním vyhlášky, která by upravovala hlavní aspekty činnosti FAÚ (jmenování ředitele a důvody jeho odvolání, zaměstnávání a řízení pracovníků, rozpočet, organizace a bezpečnost).

V nedávné době přijatý zákon č. 166/2015 Sb. ze dne 18. června 2015, kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, měl v původně navrženém znění řešit kromě nastavení parlamentní kontroly činnosti FAÚ také postavení ředitele FAÚ. Z důvodu přijetí zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, byla tato novela před schválením pozměněna a v současné době obsahuje jen nastavení parlamentní kontroly činnosti FAÚ.

Na základě uvedeného se proto navrhuje zřídit samostatný Finanční analytický úřad jako správní úřad v podřízenosti Ministerstva financí. Úpravou v zákoně a souvisejících právních

předpisech a faktickým vyčleněním činností tohoto úřadu od Ministerstva financí budou odstraněny konstatované nedostatky a naplněna uvedená doporučení.

Takovýto postup by splňoval i transpozici IV. AML směrnice, kde jsou definovány požadavky na členské státy ke zřízení finanční zpravodajské jednotky, a to v článku 32. Zde je mimo jiné v odstavci 3 vymezeno následující: „Finanční zpravodajská jednotka musí být provozně nezávislá a samostatná, to znamená, že musí mít pravomoc a schopnost vykonávat své funkce volně, včetně schopnosti samostatně rozhodovat o tom, zda konkrétní informace analyzovat, žádat o ně a šířit je. Jakožto ústřední jednotka odpovídá finanční zpravodajská jednotka za příjem a analýzu oznámení podezřelých transakcí a dalších informací týkajících se praní peněz, souvisejících predikativních trestných činů nebo financování terorismu. ... Členské státy poskytnou svým finančním zpravodajským jednotkám náležité finanční, lidské a technické zdroje, aby mohly plnit své úkoly.“.

Ve výše uvedeném zákoně č. 166/2015 Sb. se upravuje kontrola činnosti FAÚ jako odboru Ministerstva financí, a to tak, že „Kontrolu činnosti Finančního analytického útvaru vykonává Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje stálou komisi dle zákona upravujícího jednací řád Poslanecké sněmovny (dále jen „stálá komise“), a vláda.“. Činnost odboru ministerstva by tak s účinností k 1. říjnu 2015 měla být kontrolována stálou komisí poslanecké sněmovny a vládou. Z toho vyplývá i dokladování činnosti těmito institucím. Za současného stavu by tak ředitel odboru ministerstva měl činit prostřednictvím svých přímých nadřízených a takovýto proces by byl z pohledu fungování ministerstev obecně naprosto nestandardní. Naproti tomu navrhované řešení s vytvořením samostatného úřadu by korespondovalo s navrhovanou kontrolou orgánu zákonodárné moci, kdy by byla kontrolována činnost úřadu a ne jednoho odboru ze struktury ministerstva. Rovněž jmenování ředitele vládou na návrh ministra, jak bylo navrhováno i v původním návrhu zákona č. 166/2015 Sb., bylo v rozporu se služebním zákonem, pokud ředitel FAÚ je „jen“ ředitelem odboru ministerstva. Jmenování ředitele navrhovaného Finančního analytického úřadu jako samostatného „správního úřadu“ podle zvláštního zákona však již je plně v souladu se služebním zákonem. Předpokládá se přitom, že ředitel i většina zaměstnanců úřadu (mimo „provozních“ pracovníků) by byli státními zaměstnanci a podléhali tak zákonu o státní službě.

Zhodnocení dopadů zřízení Finančního analytického úřadu

Personální dopad

Pro nově zřízený útvar je zvažována tato varianta:

V současné době je na FAÚ systemizováno 42 tabulkových míst z toho je jedno systemizováno dočasně z projektu norských fondů CZ10.

Pro nově zřízený útvar je zvažována varianta, že by byl úřad posílen o skutečnou optimální potřebu, která představuje nových 20 zaměstnanců, tedy posílení o cca 50 %. Z tohoto počtu je třeba počítat min. 2 administrativní pracovníky pro „týlové“ zabezpečení, zejména však nyní z provozních důvodů nutné posílení analytického oddělení, kontroly a mezinárodně-právního oddělení. Požadavek na posílení útvaru vychází z výrazného zvýšení požadavků na činnost útvaru za poslední období. V rámci analytické činnosti jde o dlouhodobý každoroční nárůst počtu zpracovávaných oznámení podezřelých obchodů. V souvislosti s vývojem v oblasti mezinárodních sankcí výrazně přibýlo správních řízení a dalších činností, v poslední době zejména v rámci opatření vůči Íránu a v souvislosti s vývojem na Ukrajině. Útvar jako koordinátor uplatňování mezinárodních sankcí plní řadu úkolů vůči jiným institucím ČR, EU a dalším nadnárodním institucím a ve značné míře poskytuje i poradenskou činnost soukromým subjektům. Další činnost začal útvar vykonávat v souvislosti se sdílením majetku

v rámci mezinárodní justiční spolupráce. Toto je však činnost příslušející podle kompetenčního zákona Ministerstvu financí, byť je převážně stavěna na aktech mezinárodního práva pro oblast boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti; není proto v tomto návrhu řešena a bude záležitostí následného rozdělení kompetencí v rámci MF vnitřními předpisy. Vedle toho je FAÚ (i v hodnocení Moneyvalu RE z r. 2011 a v následných hodnoceních odstranění nedostatků) stále vytykána nedostatečná kontrola celého spektra povinných osob (kterých jsou řádově desetitisíce). Uvedené posílení by proto bylo nutné i v případě zachování současného zařazení na úrovni odboru ministerstva. Zároveň tato varianta přináší zejména možnosti hlubší analýzy zpracovávaných oznámení podezřelého obchodu, ale i širší metodickou činnost vůči povinným osobám. Výrazněji by bylo možno rozvíjet i spolupráci s daňovými orgány a orgány činnými v trestním řízení. Samozřejmě by byla výrazněji posílena kontrola a rozšířeno i prohloubeno její působení.

Finanční dopad

Náklady spojené s vytvořením samostatného úřadu v rámci kapitoly Ministerstva financí by byly spojené především s vytvořením dalších tabulkových míst v jednotlivých odděleních dle výše uvedeného a s náklady na zajištění materiálního a technického vybavení těchto pracovníků. Tyto náklady by však byly dostatečně adekvátní zvýšené efektivitě činnosti FAÚ, a to jak v oblasti zajišťování výnosů z trestné činnosti, spolupráce s daňovými a celními orgány v oblasti boje s daňovou kriminalitou, tak i v kontrolní činnosti. Není počítáno s případnými náklady na vybudování nových prostor či přestěhování úřadu, zvažována je pouze varianta rozšíření prostor v rámci stávající budovy po dohodě s jejím vlastníkem, kterým je Celní správa.

Výdaje spojené se vznikem a činností samostatného úřadu každoročně zohlednit ve výdajové části rozpočtu kapitoly 312 - MF při přípravě návrhu státního rozpočtu na příslušný rok a SDV. Taktéž bude třeba zvýšit i počet funkčních míst v kapitole 312 – MF o funkční místa pro novou resortní OSS.

Podrobnější vyčíslení nákladů je uvedeno v příloze IVd.

A. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA)

K návrhu novely zákona č. 253/2008 Sb. viz příloha IVA, k návrhu novely zákona č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob viz příloha IVb.

B. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem ČR.

C. Zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami a slučitelnost s právními akty Evropské unie

Navrhovaná právní úprava transponuje IV. AML směrnici a zároveň má za cíl adaptaci příslušných částí nařízení EU 2015/847.

K návrhu se vztahují i mezinárodní smlouvy týkající se opatření proti praní peněz a financování terorismu, jakými jsou zejména Štrasburská „AML“ úmluva z r. 1990 (Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu), dosud ČR nepodepsaná Varšavská úmluva (Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu ze dne 16. května 2005; ČR je „účastníkem“, podpis se připravuje) nebo Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (1999).

Návrhu se rovněž dotýkají i specifické předpisy EU a Rady bezpečnosti OSN upravující oblast uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování a obnovy mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany lidských práv a boje proti terorismu.

Zkoumána byla i slučitelnost s Evropskou úmluvou o lidských právech (dále jen „Úmluva“), zejména pak s jejím čl. 8. Za jistý zásah do soukromého života lze považovat provádění identifikace a kontroly klienta a oznamování podezřelých obchodů ze strany povinných osob. Navrhovaná právní úprava tyto povinnosti oproti stávajícímu znění zákona významným způsobem nemění. Tyto povinnosti navíc sledují legitimní cíl předcházení zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, což lze považovat za splnění práva státního orgánu podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy, zasahovat do soukromí v zájmu národní bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení zločinnosti a ochrany práv. S ohledem na rozsah dopadů, které legalizace výnosů a financování terorismu dlouhodobě pro finanční systém státu představují, se stanovená opatření jeví jako proporcionální.

Zajištěno je i splnění podmínky legality, a to zejména zakotvením kontrolních mechanismů nad plněním povinností stanovených předmětnou právní úpravou a účinných, přiměřených a odrazujících správních sankcí. Vymezení správních deliktů navíc odpovídá požadavkům v článku 7 Úmluvy, tj. zejména požadavkům na předvídatelnost vymezení skutkové podstaty a hrozícího postihu. Tyto mechanismy by měly účinně zajistit ochranu před svévolným uplatňováním právní úpravy.

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s žádnými z výše uvedenými mezinárodními smlouvami ani s právními akty Evropské unie.

D. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy

Je vyčísleno v závěrečné zprávě z hodnocení dopadů regulace (RIA).

E. Zhodnocení současného stavu ve vztahu k rovnosti mužů a žen, dopad na životní prostředí a sociální dopady navrhované právní úpravy

Navrhovaná právní úprava nebude mít dopad ve vztahu k rovnosti mužů a žen, dopad na životní prostředí a nepředpokládají se ani sociální dopady.

F. Zhodnocení dopadů navrhované právní úpravy ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná novela zákona č. 253/2008 Sb. nebude mít dopad ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů nad rámec současného stavu. Zásahem do ochrany soukromí je samozřejmě zavedení rejstříku skutečných vlastníků právnických osob; tento zásah je však vynucen implementací práva EU. Ochrana osobních údajů je v návrhu vyřešena omezeným přístupem v maximálně přípustné míře k zachování souladu s požadavky práva EU.

V souladu s opatřeními v zájmu ochrany osobních údajů, nově zaváděnými IV. AML směrnici, se nově zavádí např. povinnost informovat klienty o tom, že shromažďování a zpracování osobních údajů v rámci identifikace a kontroly klienta má výše uvedený účel.

Zřízení Finančního analytického úřadu, který bude právním nástupce předchozího organizačního článku MF vykonávajícího pravomoci podle zákona č. 253/2008 Sb., povede ke zřízení zcela nové datové schránky. Žádost bude podána představeným úřadu a bude vyřízena ze strany MV. Takto nově zřízená DS bude integrována na IS stávajícího útvaru, neboť i dnes má FAÚ zřízenou DS, i když ji technicky označujeme za sekundární DS MF.

V novém případě bude FAÚ mít zřízenou primární DS a původní bude uzavřena a tím pádem nebude moci být odesílateli využívána. Vzhledem k vykonávané činnosti a technickému řešení systému základních registrů, nelze jednoznačně prohlásit, že nově zřízený úřad bude jako OVM na tyto systémy připojen, a jestliže bychom připustili alespoň připojení okrajových agend úřadu na IS ZR, jsou tyto agendy již popsány jako A23 a A386. K rozšíření subjektů údajů podle předkladatele nedochází.

G. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava nezvyšuje korupční rizika v ČR, naopak má potenciál napomáhat odhalování a dokazování korupce prostřednictvím účinných opatření k předcházení zneužití finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Významný protikorupční efekt je očekáván od zavedení rejstříku skutečných vlastníků právnických osob.

Priměřenost:

Předmětný návrh představuje minimum opatření, které je nutné v návaznosti na mezinárodní standardy a evropskou legislativu upravit, aby bylo dosaženo co možná nejvyšší efektivity v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Návrhem nedochází k žádnému významnému rozšíření kompetencí orgánů státní správy. Dílčí změnou je převedení kompetencí vedení řízení o správních deliktech na ČNB u povinných osob, vůči nimž provádí dohled.

Efektivita:

Úprava jednotlivých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu reaguje na neustálý vývoj v této oblasti, zohledňuje nově identifikovaná rizika a napravuje praxí zjištěné nedostatky, čímž významně přispívá ke zvýšení efektivity činnosti příslušných státních orgánů. S ohledem na pravidelnou (dlouhodobě fungující) dohledovou činnost FAÚ, ČNB a dalších dozorčích úřadů nejsou pochybnosti o schopnosti vynucovat plnění navržené normy.

Odpovědnost:

Institucí oprávněnou ke kontrole a rozhodování bude nově Finanční analytický úřad, který naváže na činnost současného Finančního analytického útvaru MF, a který bude mít rovněž odpovídajícím způsobem nastavené vnitřní kontrolní mechanismy. Jeho činnost bude navíc kontrolována Poslaneckou sněmovnou, respektive její stálou komisí k tomuto účelu zřízenou.

Správní dozor budou i nadále vykonávat kromě FAÚ také ČNB, správní úřady s působností nad dodržováním zákona upravujícího hazardní hry u držitelů povolení k provozování sázkových her a ČOI u určených povinných osob. Jediným rozdílem oproti dosavadní úpravě je převedení kompetencí vedení řízení o správních deliktech na ČNB u povinných osob, vůči nimž provádí dohled. Navrhovaným předpisem tak nedochází k významné změně v jejich současných pravomocech vůči povinným osobám, ani k nedůvodnému či neurčitému rozdělení pravomocí mezi vyšší počet osob. Rozhodování bude součástí správního řízení, kdy lze vždy dosledovat konkrétní osoby podílející se na řízení a rozhodování. Příslušné mechanismy má přitom ČNB již nastaveny v souvislosti se svými dosavadními kompetencemi.

Opravné prostředky:

Předmětné řízení bude vždy vedeno jako správní řízení trestní. Jak v tomto zákoně, tak i v obecných předpisech, jsou pro tento typ řízení nastavena dostatečná pravidla. Jediným

rozdílem oproti původní úpravě bude skutečnost, že proti rozhodnutím nově zřízeného Úřadu již nebude opravným prostředkem rozklad, ale odvolání, o kterém bude rozhodovat určený útvar Ministerstva financí.

Kontrolní mechanismy:

Systém odpovědnosti povinných osob se navrhovanou úpravou významně nemění (nebyl zaznamenán žádný problém v souvislosti s jeho konkrétností či srozumitelností), v úpravě zůstávají kontrolní mechanismy, které jsou vnímány jako efektivní. Funkční systémy vlastní kontroly a přezkoumávání rozhodnutí přijímaných podle navrhovaného předpisu, včetně nezbytného a funkčního sankčního mechanismu, jsou nastaveny jak v obecných předpisech, tak částečně i v navrhované úpravě (viz kontrola FAÚ stálou komisí Poslanecké sněmovny).

Transparence a otevřená data:

Navrhovaná právní úprava i nadále u nově zřízeného Úřadu předpokládá, že ten bude na internetových stránkách uveřejňovat statistické přehledy o účinnosti a výsledcích opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Úprava jako celek není v rozporu s dobrou praxí a postupy; procesy i sankce v ní obsažené v podstatě kopírují srovnatelné situace a řešení obsažená zejména v souvisejících právních předpisech.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K ČÁSTI PRVNÍ

čl. I (Změna zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu)

K bodu 1 (§ 1):

Jedná se o legislativně technickou změnu, která odráží skutečnost, že touto novelou se do zákona transponuje IV. AML směrnice a zohledňuje nové nařízení EU 2015/847.

K bodu 2 (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 3):

V zájmu narovnání podmínek podnikání mezi obchodníky s cennými papíry a investičními zprostředkovateli je na místě zahrnout do režimu zákona i investiční zprostředkovatele.

K bodu 3 (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 4):

Navrhujeme vypuštění slov "penzijní fond". Penzijní fondy v ČR už neexistují a nemůže se ani jednat o jiné penzijní fondy, např. ze zahraničí. Tato slova jsou tak obsolentní.

K bodu 4 (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 10):

U směnářské činnosti se nahrazuje odkaz na devizový zákon, jednak proto, že směnářská činnost byla vyčleněna z devizového zákona a je nyní upravena v zákoně o směnářské činnosti, a jednak proto, že zákon o směnářské činnosti obsahuje definici směnářské činnosti pro účely celého právního řádu.

K bodu 5 (§ 2 odst. 1 písm. c):

Jedná se o transpozici článku 2 odst. 1 písm. f) a odst. 2 IV. AML směrnice se současným přihlédnutím k nové právní úpravě hazardních her s předpokládanou účinností od 1. ledna 2016. IV. AML směrnice ukládá v předmětném článku povinnost zahrnout mezi povinné osoby obecně poskytovatele služeb hazardních her. S výjimkou kasin však ponechává na diskreci členských států umožnění výjimek opodstatněných provedením hodnocením AML/CFT rizik. Jako nízkoriziková byla dle hodnocení dopadů regulace (RIA) vyhodnocena peněžitá, věcná, okamžitá a číselná loterie, hra bingo a tombola. Výjimky jsou směrnici umožněny za předpokladu provedení posouzení rizik. Toto posouzení rizik je součástí národního hodnocení rizik podle nově vkládaného § 30a zákona. Přednostně byla věnována pozornost právě posouzení rizik jednotlivých typů hazardních her. Národní hodnocení rizik bude v souladu s požadavky směrnice zasláno Evropské komisi.

K bodům 6 až 9 (§ 2 odst. 1 písm. h) a i):

Novela reaguje na zavedení nového institutu svěřenských fondů do českého soukromého práva.

K bodu 10 (§ 2 odst. 1 písm. l):

Virtuální měna neboli kryptoměna, jako např. Bitcoin, Litecoin, CzechCrownCoin apod. není v České republice uznána jako oficiální měna, dle stanoviska České národní banky a s ohledem na platnou právní úpravu se nejedná o tuzemskou ani zahraniční měnu, z čehož vyplývá, že obchodování ani další transakce s virtuálními měnami nepodléhají zákonu o platebním styku. V souvislosti s virtuálními měnami začínají na českém trhu působit různí poskytovatelé služeb, jakými jsou např. provozovatelé online obchodovacích portálů (provozování platební brány pro umožnění převodu virtuální měny od kupujícího k prodávajícímu při koupi zboží v e-shopu) a virtuálních „směnárň“ (webů umožňujících nákup a prodej virtuální měny), poskytovatelé správy účtů ve virtuální měně nebo vedení „elektronické peněženky“. Pro obchodování s virtuální měnou nejsou aktuálně nastaveny žádné zvláštní požadavky, k podnikání tohoto typu postačí obecné živnostenské oprávnění k volné živnosti „Zprostředkování obchodu a služeb“. Virtuální měny přitom představují prvek, s jehož využitím lze přerušit stopu převáděných prostředků. Byť z hlediska zachování elektronické stopy mohou být takové platby dosledovatelné, s ohledem na anonymitu uživatelů a další podmínky těchto služeb je používání měny tohoto typu z hlediska opatření proti praní peněz a financování terorismu třeba považovat za velmi rizikové. Na tuto rizikovost poukázal i Evropský orgán pro bankovníctví (European Banking Authority), který doporučil, aby virtuální „směnárny“ byly podrobeny požadavkům ve vztahu k předpisům pro předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Doporučením EBA se nicméně evropský normotvůrce rozhodl neřídít. K ustanovení se dále vztahuje výklad pojmů v novém ustanovení § 4 odst. 8 a 9.

K bodu 11 (§ 2 odst. 2 písm. c):

Novela reaguje na skutečnost, že v roce 2010 převzal evidence Střediska cenných papírů Centrální depozitář cenných papírů, který je ve výčtu povinných osob již obsažen (stávající § 2 odst. 1 písm. b) bod 1).

K bodu 12 (§ 2 odst. 2 písm. c) a d):

Jedná se o transpozici čl. 2 odst. 1 písm. e) IV. AML směrnice, respektive požadavku snížení limitu u hotovostních plateb u obchodníků se zbožím (od něhož se na ně vztahují určité povinnosti) z původních 15 000 EUR na 10 000 EUR, a rozšíření povinností na všechny

hotovostní transakce, tedy nejen na přijaté platby. Ačkoli byl novelou zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, snížen limit pro hotovostní platby z 350 000 CZK na 270 000 CZK, je nutné tento typ povinné osoby zachovat. Do limitu podle zákona č. 254/2004 Sb. se totiž dle jeho § 4 odst. 4 započítávají pouze všechny platby provedené týměž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne, kdežto zákon počítá v nově navrhovaném odst. 4 § 54 s obecnou povinností sčítání spolu souvisejících plateb bez časového omezení. Změna se promítá i do bodu 13 (§ 2 odst. 3).

K bodům 14 až 16 (§ 3 odst. 3 až 5):

Novelizovaná FATF doporučení z února 2012 jsou nově zacílena nejenom na problematiku boje proti praní peněz a financování terorismu, ale i na financování šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení 7 výslovně vyzývá státy k zavedení cílených finančních sankcí za účelem naplnění rezolucí Radou bezpečnosti OSN týkajících se předcházení, potlačení a narušení šíření zbraní hromadného ničení a jeho financování. Jeho praktické provedení spočívá zejména v dodržování příslušných omezujících opatření na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1267 (1999) a 1373 (2001). Navrhuje se proto i v zákoně vyjádřit jeho vztah k této problematice a tedy i nový dílčí účel zákona.

K bodům 17 a 18 (§ 4 odst. 4 písm. c) až e):

Navrhovaná změna reaguje na zavedení nového institutu svěrenských fondů a na změnu terminologie spojenou s přijetím nového občanského zákoníku. Zároveň se jedná o transpozici čl. 3 odst. 6 písm. a) bod ii) a písm. b) IV. AML směrnice, která kromě výčtu osob, které jsou považovány za skutečného majitele v případě svěrenských fondů a jiných právních uspořádání bez právní subjektivity taktéž stanovuje, že ve výjimečných případech, kdy povinná osoba ani po vyčerpání všech dostupných prostředků identifikace a kontroly klienta není schopná určit skutečného majitele, za něj lze považovat fyzickou osobu ve vrcholném vedení právnické osoby.

„Jiná právní uspořádání“ bez samostatné právní subjektivity mohou být zřízena podle českého i podle cizího práva, jako například podílové fondy a podfondy dle zákona č. 240/2013 Sb., fondy obhospodařované penzijní společností – tj. důchodový fond podle zákona č. 426/2011 Sb., a účastnický, popř. i transformovaný fond podle zákona č. 427/2011 Sb., nebo zahraniční investiční fond (podle cizího práva) ve formě obdobné podílovému či svěrenskému fondu.

K bodu 19 (§ 4 odst. 5 písm. a):

Aktuální znění zákona nedopadá na tuzemské politicky exponované osoby (dále jen „PEP“), respektive dopadá pouze na ty, jež vykonávají významnou veřejnou funkci mimo Českou republiku. Zahrnutí tuzemských PEPs předpokládají revidovaná doporučení FATF z února 2012, což se ostatně promítá i do IV. AML směrnice. Povinné osoby by za politicky exponovanou osobu měly považovat jakoukoli fyzickou osobu, vykonává nebo vykonávala významnou veřejnou funkci. Konečná délka doby, po kterou bude na fyzickou osobu pohlíženo jako na politicky exponovanou osobu, je nově řešena v § 54 odst. 8 písm. a). Pro určení, zda konkrétní klient je politicky exponovanou osobou, je skutečný dosah jím vykonávané veřejné funkce. Za PEP by v žádném případě neměl být považován středně postavený či nižší úředník. Výčet funkcí uvedený dále v definici je demonstrativní a vztahuje se jak na domácí, tak i na zahraniční PEPs; uvádí proto i některé názvy, které se v České republice nepoužívají.

Oproti stávající úpravě se v souladu s IV. AML směrnicí vypouští požadavek, že se jedná o funkci s „celostátním nebo mezinárodním významem“; podle pokynů FATF z června 2013

je možné zejména u „domácích“ PEPs na základě hodnocení rizik zahrnout i některé funkce s pouze regionálním významem.

K bodu 20 (§ 4 odst. 5 písm. b) bod 3):

IV. AML směrnice řadí mezi rodinné příslušníky pouze příbuzné v linii přímé, zároveň však ve svém čl. 5 dává členským státům možnost požadavky směrnice zpřísnit. FATF v tomto ohledu taktéž mluví o rodinných příslušnících, ale bez bližší specifikace. Vzhledem k tomu, že již nyní definice dopadá na osoby, jakými jsou např. manželé dětí či obchodní partneři, měla by definice dopadat i na sourozence a jejich partnery/manžele, u kterých je riziko praní peněz či financování terorismu spojené se samotnou politicky exponovanou osobou nepochybně stejně vysoké (ne-li vyšší).

K bodu 21 (§ 4 odst. 5 písm. b) body 4 a 5):

Jedná se pouze o technickou úpravu, před zavedením svěřenských fondů v České republice se zákon vztahoval pouze na zahraniční trusty. Zároveň došlo k terminologickému sjednocení s novým občanským zákoníkem.

K bodu 22 (§ 4 odst. 7):

Korespondenčním vztahem se dle čl. 3 odst. 8 IV. AML směrnice rozumí obecně poskytování bankovních a jiných obdobných služeb mezi jednou bankou jako „korespondenční bankou“ jiné bance jako „responzenční bance“. Poskytováním bankovních služeb se přitom rozumí poskytování běžného nebo jiného účtu a souvisejících služeb, jako je řízení hotovosti, mezinárodní převody finančních prostředků, zúčtování šeků, průběžné korespondenční účty a devizové služby. Mezi korespondenční vztahy se řadí i vztahy mezi úvěrovými institucemi, mezi finančními institucemi a mezi úvěrovými institucemi a finančními institucemi navzájem, v nichž jsou korespondenční institucí responzenční instituci poskytovány obdobné služby, včetně vztahů vytvořených za účelem transakcí s cennými papíry a převodů finančních prostředků. Z tohoto důvodu je nutné definici adekvátně rozšířit na korespondenční vztah obecně a zahrnout do ní i finanční instituce.

K bodu 23 (§ 4 odst. 8 a 9):

Viz odůvodnění k bodu 4.

K bodu 24 (§ 5 písm. b):

V současné době (kdy např. obchodní rejstřík již neobsahuje informaci o rodném čísle zapsaných osob) je v praxi pro povinné osoby mnohdy velmi problematické zjišťovat u všech osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, všechny identifikační údaje stanovené v aktuálním znění § 5 písm. a) zákona. Vzhledem k tomu, že FATF i IV. AML směrnice požadují po povinných osobách „pouze“ dostatečné údaje ke zjištění a ověření totožnosti takové osoby a staví tak tuto povinnost na roveň povinnosti zjišťování skutečného majitele, je pro účely snížení nadměrné administrativní zátěže na straně povinných osob žádoucí ustoupit od přísnější tuzemské úpravy a sjednotit ji s mezinárodními standardy. Dostatečnými údaji k ověření totožnosti se přitom myslí alespoň jméno, příjmení, datum narození či jiný indikátor určení věku a místo pobytu/bydliště.

K bodu 25 (§ 5 písm. c):

Svěřenský fond musí mít v souladu s § 1450 nového občanského zákoníku vlastní označení. Toto označení by povinná osoba měla v rámci povinnosti identifikace zjišťovat stejně jako jakékoli označení obdobného právního uspořádání.

K bodu 26 (§ 5 odst. 2):

Basilejský výbor pro bankovní dohled v Obecném pokynu k zakládání účtů a identifikaci klienta, který je přílohou k dokumentu Basilejského výboru č. 85 z února 2003 „Hloubková kontrola klienta pro banky“ („Basel CDD paper“) popisuje, které informace by z důvodu eliminace reputačních, provozních a právních rizik, pro dodržování požadavků na opatření proti praní peněz a k odhalování financování terorismu, měly být povinnými osobami zjišťovány. Mezi tyto informace jsou řazeny např. i kontaktní telefon, fax, e-mailová adresa, povolání, jméno zaměstnavatele či zastávaná veřejná funkce. Rozšíření požadavku zjišťování informací nad rámec identifikačních údajů by však mělo odrážet rozdílnost jednotlivých typů klientů a jejich vztahu k povinné osobě či rozdílnost poskytovaných služeb. Vysoce rizikové transakce a vztahy, jako například obchodní vztahy s politicky exponovanými osobami budou vyžadovat detailnější prověřování a vyšší míru vstupních informací.

K bodům 27 a 28 (§ 6 odst. 1):

Neúplnost definice podezřelého obchodu je České republice dlouhodobě vytýkána ze strany výboru Moneyval Rady Evropy. O podezřelý obchod se jedná i v případě, že obchod jakkoli přímo nebo nepřímo souvisí nebo je jiným způsobem spojen s financováním terorismu (potažmo tedy i s financováním šíření zbraní hromadného ničení – viz nové ustanovení § 3 odst. 3 a 5). FATF stanoví, že se tímto odkazem na financování terorismu rozumí i financování teroristických činů, teroristických skupin nebo jednotlivých teroristů i bez spojitosti s konkrétním teroristickým činem nebo činy. Dále je konkrétně vyžadováno, aby zákon přímo uváděl, že povinné osoby jsou povinny věnovat zvláštní pozornost obchodům, které jsou složité, neobvyklé a rozsáhlé nebo nemají zjevný ekonomický či právní důvod.

Obchod ve smyslu § 4 odst. 1 zákona je v tomto zákoně nutno rozlišovat ve dvou rovinách. Za prvé se jím myslí jednotlivý/jednorázový/příležitostný obchod (např. koupě zboží + platba; jednorázová směna valut) bez navázání obchodního vztahu. Za druhé po navázání obchodního vztahu v jeho rámci se odehrávají také jednotlivé (dílčí) obchody stejného nebo podobného typu. Obchod je proto v tomto smyslu třeba chápat i v dalších ustanoveních tohoto zákona jako podmnožinu obchodního vztahu. Transakcí se pak rozumí zejména platební nebo obdobná transakce (převod peněz, cenných papírů apod.), která je obvykle dílčím (někdy i jediným) úkonem obchodu.

K bodu 29 (§ 7 odst. 1):

Povinná osoba má s ohledem na provedené hodnocení rizik možnost nastavit si svoji hranici, od které bude provádět identifikaci klienta v případě jednorázového obchodu (ve smyslu § 4 odst. 1 zákona). Nestanoví-li zákon jinak, je však vždy povinna identifikaci klienta provést, je-li zřejmé, že hodnota takového obchodu překročí částku 1 000 EUR.

K bodům 30 a 31 (§ 7 odst. 2 písm. c) a e):

Zákon nově v § 54 odst. 7 výslovně stanoví, že smlouva o účtu, jednorázový vklad a pojistná smlouva se pro účely tohoto zákona vždy považuje za obchodní vztah. Tyto situace tak spadají pod § 7 odst. 2 písm. b). Podle ustanovení § 2680 a 2681 nového občanského

zákoníku je navíc „vkladní list“ jedním z druhů jednorázového vkladu, z tohoto důvodu došlo ke změně terminologie.

K bodu 32 (§ 7 odst. 4):

Vyplyne-li povinné osobě z provedení hodnocení rizik, že některé typy jí poskytovaných obchodů představují výrazně vyšší riziko jejich zneužitelnosti pro účely praní peněz nebo financování terorismu, měla by si povinná osoba pro identifikaci klienta nastavit hodnotu (objem obchodu vyjádřený v penězích) nižší než zákonem předepsaných 1 000 EUR, případně může identifikaci klienta provádět u takových obchodů vždy bez ohledu na výši obchodu.

K bodu 33 (§ 8 odst. 3):

Dosavadní praxe ukázala, že je nezbytné v zákoně výslovně stanovit povinnost pro povinné osoby jako součást identifikace klienta vždy zjišťovat a zaznamenávat, zda klient není politicky exponovanou osobou a zda není osobou, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí. Bez znalosti těchto informací povinná osoba není schopna vyhodnotit, zda se na ni nevztahuje povinnost zvýšené obezřetnosti spojené s politicky exponovanými osobami (§ 9, § 13/4, § 15/2 a 15/3 zákona) či zda se například nejedná o znaky podezřelého obchodu podle § 6 odst. 2 zákona.

Identifikace klienta je proces, který nemusí bezpodmínečně proběhnout v jeden okamžik. Bez jejího dokončení v případech stanovených v § 7 však povinná osoba nesmí provést jednorázový obchod nebo provádět transakce v rámci obchodního vztahu. V tomto ustanovení požadované zjištění (např. kontrolou proti příslušným seznamům) musí například i na základě předpisů upravujících mezinárodní sankce provést povinná osoba před uskutečněním první „odchozí“ transakce.

K bodu 34 (§ 8 odst. 5):

Jedná se o zohlednění obecné úpravy zastoupení osob podle nového občanského zákoníku v § 457 a násl.

K bodu 35 (§ 8 odst. 7):

Navržená změna je reakcí na nové znění § 13 a přidání § 13a.

K bodu 36 (§ 9):

Paragraf 9 bylo nezbytné celý změnit z důvodu zapracování požadavků Moneyvalu Rady Evropy a požadavků nové IV. AML směrnice k tzv. „hloubkové kontrole klienta“ (customer due diligence), případně k „zesílené hloubkové kontrole klienta“ (enhanced customer due diligence).

V situacích popsaných v odst. 1 povinná osoba vždy provádí kontrolu klienta; pochopitelně může využít některých výjimek dále v zákoně uvedených, jako např. § 13, 13a nebo 34. Kontrola klienta je zejména východiskem pro rozhodování o podání oznámení podezřelého obchodu.

K odst. 1 písm. a) bod 3: IV. AML směrnice ve svém čl. 9 odst. 1 stanoví, že: „V zájmu ochrany řádného fungování vnitřního trhu musí být identifikovány jurisdikce třetích zemí, které mají ve svých vnitrostátních režimech pro boj proti praní peněz a financování terorismu strategické nedostatky představující významnou hrozbu pro finanční systém Unie (dále jen „vysoce rizikové třetí země“).“ S cílem identifikovat tyto vysoce rizikové třetí země je Komisi svěřena pravomoc, v souladu s čl. 64 IV. AML směrnice, přijímat akty v přenesené

pravomoci. Vedle toho podle přílohy III IV. AML směrnice je třeba za rizikové považovat i další státy, např. s významnou mírou korupce, sankcionované ze strany EU nebo OSN či podporující terorismus nebo v nichž působí teroristické organizace; Takové země může identifikovat i sama povinná osoba ve svém hodnocení rizik (viz § 21a odst. 2). Osobou usazenou v takové zemi se přitom rozumí osoba, jež zde má bydliště/ sídlo apod.

K odst. 1 písm. b): V souladu se IV. AML směrnici (čl. 11 písm. a)) se upřesňuje formulace tak, aby kontrolu klienta bylo možné provádět „při vzniku obchodního vztahu“ a nikoli předem; kontrola klienta však musí být provedena předtím, než se uskuteční prvá transakce v rámci příslušného obchodu nebo obchodního vztahu (čl. 14 odst. 1 IV. AML směrnice).

Odst. 2 popisuje demonstrativně základní obsah kontroly klienta, který se však podle typů povinných osob, klientů či obchodů a dalších okolností bude významně lišit co do množství a kvality získávaných informací, jak ostatně upravují i odst. 3 až 5.

K odst. 2 písm. b): Zjištění totožnosti skutečného majitele a přijetí náležitých opatření pro ověření jeho totožnosti, aby se povinná osoba ujistila, že skutečného majitele zná, zahrnuje přijetí náležitých opatření k tomu, aby pochopila vlastnickou a řídicí strukturu klienta. To zahrnuje informace o jeho statusu a působnosti, o jeho podílnících a řídicích orgánech. Při stanovení, co je přiměřeným opatřením k ověření totožnosti, by povinná osoba měla přihlížet k riziku praní peněz a financování terorismu, které klient a obchodní vztah s ním představují. Příslušné identifikační údaje ke zjištění totožnosti skutečného majitele lze získat např. z veřejného rejstříku či z jiných spolehlivých zdrojů, případně od klienta.

Rozsah a způsob zjišťovaných a zaznamenávaných informací podle odst. 3 a 6 lze rovněž přiměřeně modifikovat na základě hodnocení rizik. Povinná osoba by však měla mít vstupní informace minimálně v takovém rozsahu, aby byla schopná posoudit, zda jednotlivé transakce skutečně souvisí například s podnikatelskou činností klienta nebo jeho obvyklými příjmy, zda odpovídají jeho běžné činnosti apod. Povinná osoba by se při kontrole klienta neměla spoléhat jen na informace dodané klientem (na základě povinné součinnosti podle odst. 7), ale kde je to možné měla by tyto informace přinejmenším ověřit z nezávislého zdroje, případně si z takového zdroje opatřit doplňující informace. Naopak nedostatek či nemožnost zjistit či ověřit dostatečné množství informací pro kontrolu klienta je významný rizikový faktor, který se uplatní při rozhodování o dalších opatřeních, například podle § 15 či 18.

K odst. 6: Rozsah údajů, které lze zjistit ke skutečnému majiteli (a to i na základě souběžně navrhované úpravy zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob) neodpovídá vždy rozsahu identifikačních údajů podle § 5 odst. 1 písm. a); měly by však být zjištěny v takovém rozsahu, aby s přiměřenou mírou jistoty umožňovaly ztotožnit konkrétní fyzickou osobu.

K odst. 6 písm. c) bod 3: Je-li oprávněnou osobou ze životního pojištění politicky exponovaná osoba, představuje tento fakt z hlediska boje proti praní peněz a financování terorismu zvýšené riziko. Z tohoto důvodu by povinná osoba měla provést zvýšenou kontrolu celého obchodního vztahu s pojištěným například prostřednictvím zvýšeného počtu a frekvence prováděných kontrol, zaznamenávání okolností, které mají neobvyklý průběh nebo jsou jinak významné pro posouzení rizikovosti daného obchodního vztahu.

K odst. 7: Klient má při provádění kontroly povinnost součinnosti, tzn., musí poskytnout informace pro její provedení nezbytné a taktéž případně doklady, z kterých bude možné jeho tvrzení ověřit (např. u zjišťování původu majetku takovým dokladem může být kupní smlouva k prodeji nemovitosti nebo usnesení o nabytí dědictví apod.).

Jako doklad o provedené kontrole klienta lze použít i kopie pořízené z předložených obchodních a dalších dokumentů. Jsou-li takto pořizovány kopie z osobních dokladů, jako je

občanský průkaz či cestovní pas, není ustanovením odst. 8 uložena povinnost pořízení kopie („může“), proto k pořízení a uchování takové kopie musí být vždy vědomý (a pro případnou kontrolu i doložitelný) souhlas držitele takového dokladu.

K odst. 9: Společně s opatřením podle odst. 6 písm. c) bod 3. se tímto ustanovením provádí transpozice čl. 21 IV. AML směrnice.

K bodům 37 až 40 (§ 10):

Dosavadní praxe ukázala, že tzv. „zprostředkovaná identifikace“ prováděná notářem, krajským úřadem nebo obecním úřadem se osvědčila a povinné osoby vzhledem k tendenci poskytovat služby na dálku apelují po rozšíření této možnosti i na dostupnější formu typu kontaktní místo veřejné správy („CzechPOINT“). Způsob provádění identifikace na kontaktním místě veřejné správy zůstává stejný jako v případě notářů nebo krajských úřadů, proto není důvod předmětné ustanovení nijak měnit. Vzhledem k častému využívání zahraničních notářů pro tento typ identifikace bylo zvažováno i rozšíření na zastupitelské úřady ČR v zahraničí, kontaktní místo veřejné správy je však aktuálně na 38 zastupitelských úřadech ČR v zahraničí (s předpokladem dalšího rozšiřování), proto byla tato varianta zamítnuta jako nadbytečná. Provedení tohoto způsobu identifikace bude zpoplatněno standardně podle části I položky 10 písm. c) přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, částkou 200,- Kč za „provedení identifikace a sepsání veřejné listiny o identifikaci“. Tato varianta byla diskutována s Ministerstvem vnitra, které k možnosti provádění zprostředkované identifikace přes kontaktní místo veřejné správy zpracovalo podrobnou analýzu včetně vyčíslení nákladů, která je připojena jako příloha IVc.

Na základě zkušeností, kdy takto provedená identifikace se osvědčuje jako plnohodnotná náhrada identifikace provedené přímo povinnou osobou, se navrhuje vypustit v 1. odstavci podmínku „vážných důvodů“.

K bodu 41 (§ 11 odst. 1):

Provedená změna pouze reflektuje změnu provedenou v § 9 odst. 2 písm. b) zákona, stejně je tomu i u odst. 4, 5 a 6.

K bodu 42 (§ 11 odst. 1 písm. a):

U směnářenské činnosti se nahrazuje odkaz na devizový zákon, jednak proto, že směnářská činnost byla vyčleněna z devizového zákona a je nyní upravena v zákoně o směnářské činnosti, a jednak proto, že zákon o směnářské činnosti obsahuje definici směnářské činnosti pro účely celého právního řádu.

K bodům 43 až 45 (§ 11 odst. 2 až 4):

Jedná se o transpozici čl. 25, 26 odst. 1 a 27 IV. AML směrnice. Obdobně k odst. 1, který se vztahuje jen na některé úvěrové a finanční instituce, se navrhuje připustit u vybraných právních profesí obdobný způsob převzetí identifikace, jehož využití se očekává zejména v rámci skupiny.

K bodům 46 až 49 (§ 11 odst. 5, 7 a 8):

Dosavadní praxe i hodnocení rizik ukázalo, že využíváním § 11 odst. 5 (původně 4) značně často dochází ke zneužívání identity. Navíc se ukázalo jako nepraktické jeho omezení na spotřebitelské smlouvy dle NOZ. Navrhuje se proto jeho zrušení a i pro zvýraznění nového obsahu zavedení nového ustanovení jako odstavec 7. Jedná se tedy nadále o výjimku pro „finanční služby“, které nejsou v našem právu jednoznačně definovány, když např. definice

v § 1841 NOZ uvádí jejich prakticky využitelný výčet („Smlouvou o finanční službě se pro účely úpravy spotřebitelských smluv v tomto zákoně rozumí každá spotřebitelská smlouva týkající se bankovní, úvěrové, platební nebo pojistné služby, smlouva týkající se penzijního připojištění, směny měn, vydávání elektronických peněz a smlouva týkající se poskytování investiční služby nebo obchodu na trhu s investičními nástroji.“), nicméně jeho využití omezuje pouze na příslušnou část NOZ. Obdobně i směrnice 2002/65/ES, o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES pouze pro účely této směrnice stanoví, že „finanční službou“ se rozumí „jakákoli služba bankovní, úvěrové, pojistné, osobní důchodové, investiční nebo platební povahy“. Nicméně i jiné zákony ČR termín bez dalšího vysvětlují, např. zákon o bankách, proto není považováno za nutné jeho význam pro tento předpis vykládat.

Výjimka z identifikace tváří v tvář se podle navrženého ustanovení použije, jestliže je smlouva uzavřena písemně, byť i formou komunikace na dálku; písemná forma je konečně nutná i u „spotřebitelských smluv o finančních smlouvách uzavíraných na dálku“ (§ 1822 odst. 2 NOZ). Výjimka je omezena jen pro povinné osoby typu úvěrové a vybrané finanční instituce, neboť je skutečně určena jen pro poskytování finančních služeb, které jsou těmto institucím vyhrazeny, a je třeba zabránit jejímu zneužívání pro různé pseudo-finanční služby. Při využití této výjimky by povinná osoba neměla mít pochybnost o totožnosti identifikovaného. Stanovené podmínky je proto třeba považovat za zákonné minimum, které je nutno splnit, nicméně je na každé povinné osobě, která bude výjimku využívat, aby si nastavila další bezpečnostní opatření jak z hlediska AML/CFT, tak i z důvodu své vlastní obchodní bezpečnosti. Odpovídajícím opatřením může být například zaslání potvrzujícího dopisu o uzavření daného produktu na adresu, kterou má klient uvedenu v zaslaných dokladech, ověření dalších informací o klientovi z jiných nezávislých zdrojů, případně zavedení dalších omezení, například podmínky pouze bezhotovostních transakcí, hodnoty obchodu apod.

Zjištění a ověření totožnosti klienta se provádí na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje (čl. 13 odst. 1 písm. a) IV. AML směrnice). Takovým spolehlivým a nezávislým zdrojem by měly být prostředky elektronické identifikace, jak je upravuje (s použitelností od 1. července 2016) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014, o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES. Podle získaných informací se elektronické podpisy již k identifikaci v řadě států využívají. Tento postup bude třeba upravit pro konkrétní podmínky u povinných osob tak, aby byly splněny obecné podmínky identifikace klienta a hlediska bezpečnosti. Proto bude vhodné například stanovit způsob zaslání identifikačních údajů klientem ve formě kopií (scanu) určených typů dokladů, případně i několika dokladů, prokazujících totožnost, a dalších potřebných informací, např. dokladu o oprávnění k zastupování PO apod. I zde se uplatní výše uvedené o zákonném minimu (viz komentář k bodu 38).

K bodům 50 a 51 (§ 11 odst. 9 a 10):

Jedná se o transpozici čl. 26 odst. 2. a částečně i čl. 27 IV. AML směrnice. Při kontrole klienta by měly „propojené“ povinné osoby spolupracovat v zájmu kvality posuzování rizikových situací a tedy i rozhodování o tom, zda oznámit případný podezřelý obchod.

K bodu 52 (§ 12):

Jedná se pouze o technickou úpravu číslování odstavců zohledňující změny provedené v § 11.

K bodům 53 a 54 (§ 13 odst. 1):

Ze strany Moneyvalu Rady Evropy je České republice dlouhodobě vytýkáno, že by měla být v zákoně revidována povinnost identifikace a kontroly nízkorizikových oblastí tak, aby se na ně vztahovala povinnost zjednodušené identifikace a kontroly klienta namísto žádné. Tento požadavek má oporu i v čl. 15 a 16 směrnice. Jedná se o formální změnu, nicméně nově je v § 13 jednoznačněji vyjádřeno, že identifikaci klienta v uvedených případech povinná osoba sice provede, nicméně nemusí při tom dodržovat postupy podle tohoto zákona.

K bodům 55 až 58 (§ 13 odst. 1 písm. b), c) a f):

Jedná se pouze o terminologickou úpravu a zdůraznění skutečnosti, že u písmene f) jde o kumulativní výčet.

K bodům 59 až 61 (§ 13 odst. 2):

Dochází k terminologické úpravě a k přesunutí ustanovení týkajících se elektronických peněz a platebních služeb poskytovaných prostřednictvím veřejné mobilní sítě z režimu zjednodušené identifikace a kontroly klienta do výjimek z povinnosti identifikace a kontroly klienta, umožnění výjimky pro tento typ produktu vychází z IV. AML směrnice.

K bodům 62 a 63 (§ 13 odst. 3 a 4):

Zjednodušená opatření by měla být přiměřená faktorům nižšího rizika. Příkladem zjednodušeného opatření může být například provedení identifikace bez fyzické přítomnosti klienta jiným způsobem, než jak je uvedeno v § 11, a omezení kontroly klienta pouze na ověření rizik. Zjednodušená identifikace a kontrola klienta není přípustná v situaci, kdy existuje podezření na praní peněz nebo financování terorismu nebo nastane situace s vyšším rizikem. Povinná osoba však má povinnost zjistit veškeré identifikační údaje dle § 5. Rozdíl oproti standardní povinnosti identifikace je v tom, že způsob, jakým tyto informace zjistí je na samotné povinné osobě. „Vhodnost“ takového způsobu by se měla odvíjet od typu poskytovaných služeb či produktů. Potřebné informace tak například lze od klienta zjistit prostřednictvím jejich zaslání e-mailem či jiným prostředkem elektronické komunikace, poštou, telefonickým sdělením apod.

K bodu 64 (§ 13a):

IV. AML směrnice ve svém čl. 12 umožňuje přípuštění výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta ve vztahu k elektronickým penězům za předpokladu splnění podmínek zmírňujících riziko. V těchto případech se však nejedná o zjednodušenou identifikaci, ale o situace, kdy se vůbec není povinnosti provést identifikaci. Proto byl text přesunut z původního umístění do samostatného paragrafu.

I přes využití výjimek však povinná osoba musí dostatečným způsobem sledovat transakce nebo obchodní vztahy tak, aby bylo možné odhalit podezřelé obchody a případně podat oznámení podezřelého obchodu podle § 18 FAÚ. Využití výjimky je ponecháno na zvážení povinné osoby, výjimka nepodléhá povolování ze strany FAÚ.

K bodu 65 (§ 14 a § 15):

Navržené znění reaguje na hlavní změnu provedenou novým nařízením o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků, kterou je povinnost pro poskytovatele platebních služeb plátce zajistit, aby převod finančních prostředků doprovázely vedle informací o plátci i informace o příjemci. K tomuto novému předpisu, resp. jeho článku

2 odstavci 5 je nově přeformulována přípustná výjimka, v předchozím textu zákona vztažená ke zrušenému nařízení (ES) č. 1781/2006.

U § 15 se jedná o transpozici čl. 14 odst. 4, 20 a 21 IV. AML směrnice. Povinná osoba má povinnost neuskutečnit obchod nebo odmítnout navázat obchodní vztah, případně ukončit již existující obchodní vztah za okolností, že není schopna splnit uvedené požadavky identifikace či kontroly klienta. Povinná osoba by rovněž měla přijmout přiměřená opatření s cílem zjistit zdroj majetku a zdroj finančních prostředků, které figurují v obchodních vztazích nebo transakcích s PEP (odst. 2). V případě PEP by povinná osoba měla uplatňovat vyšší obezřetnostní opatření v rámci „zesílené hloubkové kontroly klienta“, která v tomto případě spočívají v získání souhlasu statutárního orgánu nebo jím určené osoby s řídicí pravomocí v oblasti opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu k navázání obchodního vztahu nebo jeho dalšímu pokračování, pokud se klient stal PEP až v jeho průběhu, jak vyžaduje čl. 20 IV. AML směrnice (odst. 3).

K bodům 66 a 67 (§ 16 odst. 1 a 3):

Dochází k úpravě terminologie v souvislosti s novým nařízením o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a doplnění požadavku archivace dokumentů získaných v rámci kontroly klienta podle § 9. Doplnění tohoto požadavku je požadováno dlouhodobě ze strany Moneyvalu Rady Evropy.

Archivační doba byla ponechána po dobu 10 let, a to zejména na základě výsledků národního hodnocení rizik. IV. AML směrnice umožňuje ve svém čl. 40 prodloužit 5 letou archivační lhůtu o dalších pět let v případě posouzení přiměřenosti takového kroku a jeho nezbytnosti pro předcházení, odhalování nebo vyšetřování praní peněz a financování terorismu. Česká republika provedla důkladné posouzení nezbytnosti a přiměřenosti takového opatření a považuje toto další uchování údajů odůvodněně za nezbytné pro předcházení, odhalování nebo vyšetřování praní peněz a financování terorismu. Česká republika se již v průběhu schvalovacího procesu předmětné směrnice snažila o paušální prodloužení archivační lhůty alespoň na 15 let, a to zejména z důvodu faktických potřeb orgánů činných v trestním řízení. Poukázováno bylo zejména na to, že by mělo být přihlédnuto k promlčecím dobám (jejichž uplynutím zaniká trestní odpovědnost za trestný čin) podle § 34 odst. 1 trestního zákoníku. Ideální by tedy bylo uchovávat informace po dobu 20 let (viz § 34 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku), nebo alespoň po dobu 15 let, což by umožnilo opatřovat informace a důkazy pro objasňování, prověřování a vyšetřovací úkony nejzávažnějších majetkových a hospodářských trestných činů (viz § 34 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku).

K bodu 68 (§ 18 odst. 1):

Zavádí se legislativní zkratka související s navrhovanou změnou postavení orgánu, který pro Českou republiku plní roli finanční zpravodajské jednotky – viz § 29c a následující. Navrhovaná změna a všechna následná nahrazení Ministerstva financí v návrhu novely „Úřadem“ souvisí s touto změnou.

K bodu 69 (§ 18 odst. 4):

Zařazení Finančního analytického útvaru v rámci Ministerstva financí je explicitně uvedeno v nově navrženém § 30a. Dosavadní praxe ukazuje, že je potřeba vedle adresy pro doručování zveřejnit i jeho podmínky za účelem dosažení jednotného postupu všech povinných osob.

K bodu 72 (§ 20 odst. 2):

S ohledem na vývoj praxe u povinných osob se vložený demonstrativní příklad jeví jako neúčelný, proto se navrhuje vypustit.

K bodům 74 a 75 (§ 20 odst. 3):

Změna lhůty v § 20 odst. 3 písm. a) i b) se vztahuje na situace, kdy si šetření podezřelého obchodu si pro složitost vyžaduje delší dobu. Počítání zde uvedených lhůt v hodinách se v praxi ukázalo jako problematické zejména v okamžiku, kdy do této lhůty zasahují dny pracovního klidu; kritické situace nastávají, když dojde k prodloužení víkendu o jeden či více státních svátků, jelikož i šetření FAÚ je do značné míry závislé na získání informací od jiných povinných osob či ze zahraničí a to je v takových dnech prakticky vyloučeno. V zájmu zachování doby potřebné pro šetření složitých případů se navrhuje ponechat v podstatě stejnou lhůtu, avšak ve dnech a s tím rozdílem, že do této lhůty nebudou počítány dny pracovního klidu.

Rozdíl délky lhůt v § 20 odst. 3 písm. a) a b) je zapříčiněn tím, že v písm. a) je to povinná osoba, která podává o oznámení podezřelého obchodu, od něhož běží lhůta 24 hodin, po kterou nemůže splnit příkaz klienta. FAÚ může tuto lhůtu následně prodloužit, to znamená, že celkově jde v podstatě o tři dny. Ve druhém případě, tj. v písm. b) je o odložení splnění příkazu klienta rozhodnuto ze strany FAÚ, to znamená, že zde není oněch 24h, je tedy potřeba lhůtu ponechat třídní, aby byla stejná jako v písm. a).

K bodu 76 (§ 20 odst. 4):

Opravným prostředkem proti rozhodnutím nově zřízeného úřadu již nebude rozklad, ale odvolání, o kterém bude rozhodovat určený útvar Ministerstva financí.

K bodu 79 (§ 20 odst. 7):

Lhůta podle odstavce 7 slouží orgánům činným v trestním řízení k rozhodnutí, zda zajištění provedené FAÚ převezme pod některý zajišťovací úkon podle trestního řádu. K tomu obvykle potřebuje provést některá vlastní šetření a obvykle i získat souhlas státního zástupce a následně rozhodnutí doručit držiteli zajištěné věci. Pokud do lhůty zasahuje víkend, případně prodloužený, lhůta se sice posouvá na první pracovní den, ale praxe orgánů činných v trestním řízení ukazuje, že i tento čas je nedostatečný. Proto se navrhuje i tuto lhůtu počítat pouze v pracovních dnech, což nezbavuje příslušné orgány povinnosti postupovat efektivně i s ohledem to, že se jedná o významný zásah do vlastnických práv.

K bodu 80 (§ 21 odst. 1 a 2):

Nově je třeba vyjádřit provázanost systémů vnitřních zásad povinných osob s hodnocením rizik, jak je dále upraveno v § 21a.

K bodům 81 až 82 (§ 21 odst. 3 až 4):

Legislativně technická úprava s ohledem na změny v § 2.

K bodu 84 (§ 21 odst. 6):

Povinná osoba, která zasílá příslušným orgánům systém vnitřních zásad, tak musí činit i při jeho změnách.

K bodu 86 (§ 21 odst. 9):

Prováděcí předpis by měl obsahovat nejenom požadavky na zavedení a uplatňování systému vnitřních zásad, ale i na nově zaváděné hodnocení rizik podle § 21a. Text zmocnění pro vydání prováděcího předpisu České národní banky se mění s ohledem na skutečnost, že IV. AML směrnice v čl. 17 a čl. 18(4) požaduje, aby evropské orgány dohledu pro jednotlivé sektory finančního trhu (EBA, ESMA a EIOPA, společně „ESAs“) vydaly do 26. června 2017 prováděcí pokyny určené orgánům dohledu, úvěrovým a finančním institucím, k rizikovým faktorům a opatřením v oblasti kontroly klienta. Po vydání těchto pokynů ESAs a v návaznosti na stanovisko, které k nim zaujmou příslušné orgány dohledu v ČR, bude na místě vyhodnotit nakolik je zapotřebí upravit obsah zákona nebo prováděcí vyhlášky č. 281/2008 Sb. Tyto pokyny, ačkoliv nejsou samy o sobě závazné, mohou část vyhlášky nahradit. Stejně tak může (avšak nemusí) být zapotřebí v textu prováděcí vyhlášky (či v textu zákona) reagovat na doporučení Evropské komise, která IV. AML směrnice předvídá v čl. 6(4). Proto je zmocnění nově formulováno jako fakultativní. Česká národní banka vyhodnotí potřebnost a účelnost vydání prováděcího předpisu, resp. úprav vyhlášky č. 281/2008 Sb. s ohledem na výše uvedené vlivy.

K bodu 87 (§ 21a):

Navrhuje se vložit nový paragraf zohledňující požadavek IV. AML směrnice, aby povinné osoby podnikly vhodné kroky k identifikaci a posouzení rizik praní peněz a financování terorismu s přihlédnutím k rizikovým faktorům, jako jsou faktory týkající se jejich klientů, zemí nebo zeměpisných oblastí, produktů, služeb, transakcí nebo distribučních kanálů. Tyto kroky musí odpovídat povaze a velikosti povinných osob. Toto posouzení musí být podloženo, průběžně aktualizováno a mělo by zohledňovat národní hodnocení rizik podle § 30a.

K bodu 88 (§ 22 odst. 1):

Kontaktní osobu by FAÚ měly hlásit všechny povinné osoby, které mají povinnost písemně vypracovat systém vnitřních zásad.

K bodu 89 (§ 23 odst. 3):

Z dohledové činnosti a dotazů povinných osob vyplývá, že v otázce obsahu školení přetrvávají nejasnosti, proto je nezbytné ustanovení více konkretizovat.

K bodu 90 (§ 24 odst. 1):

Formální upřesnění povinnosti, která se dosud dovozovala výkladem.

K bodu 91 (§ 24 odst. 2):

Povinnost informovat klienta o povinnostech vyplývajících z tohoto zákona ve vztahu k ochraně osobních údajů vyplývají z čl. 41 odst. 3 IV. AML směrnice.

K bodu 92 (§ 24a):

IV. AML směrnice požaduje, aby se povinnosti stanovené ve stávajícím znění zákona v § 25 odst. 4 až 6 vztahovaly na všechny povinné osoby, nikoli pouze na finanční a úvěrové instituce. Z tohoto důvodu jsou odstavce 4 až 6 vypuštěny ze zvláštních ustanovení o finančních a úvěrových institucích. Odst. 5 byl včleněn do § 21 odst. 2 a pro odst. 4 a 6 byl vyčleněn tento samostatný paragraf. Zároveň je zohledněn čl. 45 odst. 2 IV. AML směrnice.

K bodu 93 (§ 25 odst. 1):

Uvedená změna reaguje na změnu a rozšíření definice korespondenčního bankovního vztahu v § 4 odst. 7 na korespondenční vztah v souladu s čl. 3 odst. 8 IV. AML směrnice.

K bodu 94 (§ 25 odst. 1 písm. c):

Jedná se pouze o terminologickou úpravu.

K bodu 95 (§ 25 odst. 2):

Jedná se pouze o terminologickou úpravu.

K bodům 96 a 97 (§ 25 odst. 2 písm. a) a c):

Jedná se o transpozici čl. 19 IV. AML směrnice.

K bodu 98 (§ 25 odst. 3):

Uvedená změna reaguje na změnu a rozšíření definice korespondenčního bankovního vztahu v § 4 odst. 7 na korespondenční vztah v souladu s čl. 3 odst. 8 IV. AML směrnice.

K bodu 99 (§ 25 odst. 4 až 6):

K odstavci 4 viz odůvodnění k bodu 92. K odstavci 5: Zde stanovená povinnost byla souhrnně pro systém vnitřních zásad a hodnocení rizik přesunuta do § 21 odst. 2.

K bodům 100, 102 a 103 (§ 26 odst. 1 a 27 odst. 1 a 2):

Jedná se pouze o zohlednění přečíslování § 24.

K bodům 106 až 108 (§ 28):

Jedná se pouze o zohlednění změny v § 2 odst. 2 písm. c) a d) (viz vysvětlení k bodu 12), zahrnutí nového § 13a a úpravu související se zřízením „Úřadu“.

K bodu 112 (§ 29b):

Podle čl. 47 odst. 3 IV. AML směrnice se na podnikání vyjmenovaných povinných osob vztahuje podmínka bezúhonnosti, kterou musí naplňovat jak podnikatel (to je dostatečně ošetřeno v podmínkách podnikání dle živnostenského zákona), tak i řídící zaměstnanci a skutečný majitel, případně majitelé. Jelikož tyto podmínky souvisí s AML opatřeními, navrhuje se po dohodě s gestorem živnostenského zákona a dalšími institucemi upravit tato omezení přímo v zákoně „proti praní peněz“. S ohledem na povinnosti vyplývající z doporučení 28 FATF je opatření v zákoně širší než požadavek AML směrnice.

K bodu 115 (§ 29c a 29d):

K § 29c: Vymezuje se základní role i postavení Finančního analytického úřadu jako samostatného správního orgánu ve vztahu k zákonům, v nichž jsou mu tyto kompetence přímo svěřeny. Jedná se jednak o tento zákon, zákon o provádění mezinárodních sankcí, dále dílčí činnosti podle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ale i o činnosti finančních zpravodajských jednotek podle některých předpisů Evropské unie či vyplývajících z některých mezinárodních smluv a dalších aktů. V řadě předpisů EU a v některých mezinárodních smlouvách je přímo uváděn Finanční analytický útvar Ministerstva financí; toto řeší návrh v závěrečných ustanoveních.

Úřad bude mít formální samostatnost pro výkon svých kompetencí jménem státu a celorepublikovou působnost, bude však nadále organizační součástí Ministerstvu financí, které je i nadřazeným služebním úřadem ve smyslu zákona o státní službě. Úřad nebude mít samostatnou právní subjektivitu, byť i jeho materiálně technické a personální zabezpečení bude od ministerstva oddělené. Podřízenost ministerstvu se projeví rovněž ve správním a jiných řízeních, vedených úřadem, když obecně podle kompetenčního zákona příslušné činnosti zůstávají činnostmi Ministerstva financí. Opravným prostředkem proti rozhodnutím úřadu ale již nebude rozklad, o odvolání bude rozhodovat určený útvar Ministerstva financí.

K odst. 3: Úřad zpracovává informace, které podléhají zvláštnímu režimu i podle jiných právních předpisů, zejména osobní, bankovní, obchodní, daňové a informace z trestního řízení. Je proto třeba v něm uplatňovat příslušná opatření k zabránění úniku informací.

K § 29d: Úřad vykonává převážně činnosti správního úřadu vůči privátní sféře. Je navrhováno, aby ředitel byl vždy státním zaměstnancem ve smyslu zákona o státní službě. Předpokládá se, že státními zaměstnanci budou i všichni zaměstnanci Úřadu v „referentských“ pozicích, tedy mimo „provozních“ zaměstnanců.

I ředitel úřadu bude podléhat podmínkám služebního zákona, kterými jsou zejména bezúhonnost a právní i zdravotní způsobilost, vysokoškolské vzdělání magisterského směru a odpovídající praxe ve státních či obdobných orgánech. Organizačním řádem a případně dalšími vnitřními předpisy bude upravena i bezpečnostní způsobilost, která např. u ředitele předpokládá prověrku na stupeň tajné a u dalších zaměstnanců převážně prověrky v rozsahu od stupně vyhrazené výše.

Podmínky jmenování a odvolání ředitele nejsou řešeny samostatně právě s ohledem na zákon o státní službě, který i tyto věci upravuje. Samostatně je v souladu s § 9 odst. 5 a § 54 odst. 1 zákona o státní službě navrhováno pouze jmenování ředitele úřadu, kdy v zájmu zvýšení nezávislosti se navrhuje jeho jmenování a odvolání vládou na základě návrhu ministra financí.

Uspořádání úřadu upraví organizační řád v souladu se zákonem o státní službě; předpokládá se členění na odbory či samostatná oddělení.

K bodu 118 (§ 30 odst. 3 až 5):

Informace z příslušných evidencí, vedených jinými institucemi, případně dálkový přístup do nich, je nezbytnou podmínkou pro šetření vedená FAÚ. Navrhuje se proto v souladu s vývojem těchto evidencí za poslední dobu upravit i odpovídajícím způsobem příslušné zmocnění a další podmínky přístupu k těmto informacím.

K bodu 120 (§ 30a):

Povinnost zpracovávat národní hodnocení AML/CFT rizik vyplývá z prvního doporučení FATF a jeho následné uplatňování se pak prolíná prakticky všemi dalšími činnostmi, na které se Doporučení FATF vztahují. Podrobněji je rozpracováno v nové IV. AML směrnici (samotný text bude zohledňovat směrnici stanovené postupy a obsahovat výčet rizikových faktorů, které by měly povinné osoby zohlednit ve svém posouzení rizik v souladu s jejími přílohami II a III). Hodnocením AML/CFT rizik se zabývají i další mezinárodní či nadnárodní instituce, jako Světová banka, Mezinárodní měnový fond a podobně. Je proto třeba v zákoně upravit jednak roli gestora odpovědného za koordinaci zpracování jak základního národního hodnocení rizik, tak i jeho aktualizací, ale upravit i součinnost dalších institucí při těchto činnostech.

Vzhledem k významu národního hodnocení rizik a dalším mezinárodním souvislostem se navrhuje, aby je projednávala vláda a podle jeho obsahu případně úkolovala své členy a další instituce.

Národní hodnocení rizik bude v souladu s čl. 7 odst. 4 písm. e) IV. AML směrnice po jeho dokončení zveřejněno. Vzhledem k citlivosti některých údajů v něm obsažených může být národní hodnocení rizik rozděleno na obecnou – veřejnou část a na zvláštní část, která bude diferencovaně zpřístupněna příslušným subjektům pro usnadnění provedení jejich vlastního posouzení rizik.

K bodu 125 (§ 31a):

Návrh v § 29c a 29d obsahuje ustanovení zřizující nový Finanční analytický úřad, z tohoto důvodu je žádoucí ustanovení o Finančním analytickém útvaru zrušit.

K bodu 130 (§ 31c odst. 3):

Pro činnost FAÚ je ve speciálních zákonech prolomena profesní mlčenlivost. Aby byl vyloučen únik takto získaných informací a dále i informací z aktuálně šetřených kauz, případně vyloučeno možné ovlivnění takového šetření na základě předkládaných informací, jsou v § 31b odstavci 3 nastavena odpovídající omezení jak pro zprávy o činnosti předkládané kontrolnímu orgánu a vládě, tak i pro informace podávané na jednáních kontrolního orgánu. Zprávy a informace se podle odstavce 3 mohou týkat jen věcí, jejichž šetření FAÚ ukončil.

K bodu 134 (§ 32 odst. 2):

Rozhodování o postoupení informace příslušným orgánům je plně v kompetenci ředitele FAÚ, který podle posouzení případného „střetu zájmů“ může rozhodnout, zda a v jakém rozsahu či za jakých dalších podmínek lze informaci, na jejímž základě bylo podáno trestní oznámení, postoupit i daňovým nebo celním orgánům (u celních orgánů došlo ke změně terminologie v souladu se zákonem č. 17/2012 Sb.). Dosavadní omezení se v praxi ukázalo jako neefektivní, proto se navrhuje je zrušit. Zároveň praxe ukázala, že FAÚ při své činnosti mnohdy disponuje i informacemi, které by mohly být významné pro činnost Policie ČR, a to i přesto, že se nejedná přímo o skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Umožněním předávání těchto informací bude rovněž dosaženo zvýšení spolupráce mezi FAÚ a orgány činnými v trestním řízení, které bylo požadováno hodnotiteli Moneyvalu v závěrečné hodnotící zprávě ze čtvrtého kola hodnocení.

K bodu 137 (§ 34 odst. 1):

V souladu s čl. 2 odst. 3 IV. AML směrnice se výjimky mohou vztahovat pouze k finančním činnostem a tedy pouze na povinné osoby, které jsou finančními institucemi.

K bodu 143 (§ 34 odst. 9):

Opravným prostředkem proti rozhodnutím nově zřízeného úřadu již nebude rozklad, ale odvolání, o kterém bude rozhodovat určený útvar Ministerstva financí.

K bodům 144 až 147 (§ 35 odst. 1 a 2):

Změna reaguje na nově navrhovaný název zákona o hazardních hrách, jehož předpokládaná účinnost je 1. ledna 2016 a zapracovává terminologické změny.

K bodu 151 (§ 35 odst. 6):

Ostatní dozorcí úřady by, stejně jako FAÚ, mely při výkonu správního dozoru mít možnost využít veškerá dozorová oprávnění (získat informace z různých databází apod.), která jsou jim dána zvláštním právním předpisem upravujícím jejich působnost.

K bodu 156 (§ 39 odst. 1 písm. d):

Změna reaguje na navrhované rozšíření subjektů, kterým FAÚ poskytuje informace podle § 32 odst. 2, o Policii ČR.

K bodu 160 (§ 39 odst. 4):

Navržený text písmene a) je transpozicí čl. 38 IV. AML směrnice, podle kterého fyzické osoby, včetně zaměstnanců a zástupců povinné osoby, které podávají oznámení o podezření na praní peněz nebo financování terorismu (interně nebo finanční zpravodajské jednotce), mají být chráněny před hrozbami nebo nepřátelským jednáním, zejména před nepříznivým nebo diskriminačním zacházením v zaměstnání.

Písmeno b) je transpozicí čl. 32 odst. 5 IV. AML směrnice. Jedná se o omezení přípustných výjimek z mlčenlivosti, které může být i jen dočasné po dobu, po kterou probíhá příslušné šetření. S ohledem na účel zákona však i v takovém případě má přednost dokončení šetření FAÚ nebo orgánů činných v trestním řízení před poskytnutím informací (souvisejících s oznámením podezřelého obchodu nebo s činností FAÚ) k jinému účelu. Při poskytování informací je s ohledem na rozsah oprávnění k získávání informací na straně FAÚ třeba zvažovat i oprávněné zájmy dalších subjektů, včetně osob, jichž se týká oznámení podezřelého obchodu nebo další činnost FAÚ.

K bodům 161 až 162 (§ 40 odst. 1 a 2):

Jedná se o upřesnění vůči dosavadnímu textu zákona. Výjimka podle § 39 odst. 1 písm. e) je adresná, tudíž se ve vztahu k současnému § 40 uplatňovala jako „výjimka z výjimky“. Pro zajištění právní jistoty je však vhodnější text jednoznačně upravit.

K bodu 166 (§ 44 odst. 1 písm. c):

Úprava skutkové podstaty z důvodu jednoznačné srozumitelnosti vychází z výkladové praxe.

K bodu 167 (§ 45):

Zohlednění rozšíření některých povinností, které měly dosud jen úvěrové a finanční instituce, na všechny povinné osoby, v souladu s čl. 42 a 45 IV. AML směrnice.

K bodům 171 až 175 (§ 48):

Na zřízení nové povinnosti pro povinné osoby vypracovat písemně hodnocení rizik je navázána i sankce za její nesplnění, u které se ponechává možnost uložení pokuty ve stejné výši jako nesplnění povinnosti vypracovat systém vnitřních zásad, tj. 1 000 000 Kč. Z praxe také vyplynula nutnost stanovení sankce i za nezavedení nebo neuplatňování odpovídajících strategií a postupů vnitřní kontroly a komunikace ke zmírňování a účinnému řízení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

K bodu 176 a 177 (§ 49 odst. 1):

Jedná se o terminologickou úpravu a rozšíření výčtu sankcionovaných povinností v souladu s novým nařízením EU 2015/247.

K bodu 178 (§ 51a):

Navrhuje se vložit nový § 51a transponující čl. 59 odst. 2 a 60. Uložení sankce zveřejnění rozhodnutí by především mělo mít preventivní účinek. Správní orgán by před jeho uložením měl vždy důkladně zvážit závažnost spáchaného správního deliktu a další relevantní okolnosti. Ukládané sankce za nedodržení zákonných povinností by měly být účinné, přiměřené a odrazující, zároveň by však měly zohledňovat ochranu osobních údajů, proto by rozhodnutí nemělo být zveřejňováno celé, ale pouze jeho výroková část, která obsahuje pouze základní údaje a budou-li v této části obsaženy osobní údaje fyzické osoby typu rodné číslo, datum narození a adresa bydliště, které by vedly k jednoznačnému ztotožnění dané fyzické osoby, je nezbytné vynechat i tyto údaje.

K bodu 179 (§ 52 odst. 5):

Po dohodě s Českou národní bankou se navrhuje, aby se změnila současná nesystematická úprava projednávání správních deliktů. Dle současné právní úpravy ČNB vykonává v souladu s § 35 odst. 1 AML zákona správní dozor nad plněním povinností stanovených tímto zákonem u povinných osob, vůči nimž vykonává dohled. Následně při zjištění porušení povinností stanovených AML zákonem předává podnět k zahájení správního řízení FAÚ, který je kompetentní k jeho vedení. Avizovaná změna by spočívala v převedení kompetencí vedení správních řízení na ČNB, samozřejmě pouze u situací, kde byly nedostatky zjištěny v rámci kontroly prováděné ČNB. FAÚ bude i nadále dozorčím úřadem pro správní dozor nad plněním povinností stanovených všem povinným osobám AML zákonem a povede správní řízení vůči subjektům, u nichž v rámci své kontrolní činnosti zjistí porušení stanovených povinností. Takový přístup, tedy vedení správních řízení dle AML zákona dalším dohledovým úřadem, je rovněž upraven v případě České obchodní inspekce v § 52 odst. 6 AML zákona a v praxi nezpůsobuje žádné komplikace. Naopak vedení správních řízení specializovaným orgánem, který má i z další své dohledové činnosti o subjektu podrobný přehled, je v rámci daného správního řízení dalším pozitivním prvkem.

Závažným důvodem k výše uvedenému kroku jsou též výsledky hodnocení ze strany Moneyvalu Rady Evropy, které poukazují na skutečnost, že v České republice aplikovaný model správního dozoru v oblasti praní peněz a financování terorismu je neefektivní a dlouhodobě v této podobě neudržitelný. Česká republika byla z hlediska naplňování doporučení FATF, které se týká výkonu správního dozoru a trestání, hodnocena jako velmi negativně. České republice je vytýkán zejména nízký počet provedených kontrol, nedostatečně cílená kontrola na oblast praní peněz a financování terorismu, či také pokrytí malého počtu povinných osob.

K bodu 180 (§ 52 odst. 6):

Toto ustanovení je s ohledem na novou úpravu § 52 odst. 5 obsolentní.

K bodu 181 (§ 52 odst. 7):

Vybírání a vymáhání pokut se navrhuje podle principu dělené správy. Vybranou či vymoženou náhradu nákladů řízení bude celní úřad přeučtovávat ČNB v případě, že ta bude projednávat správní delikt.

K bodu 182 (§ 52a):

V zájmu zachování právní jistoty účastníků jednotlivých řízení a konzistentnosti rozhodování dozorových orgánů se navrhuje, aby FAÚ vedl evidenci správních deliktů, do které by byly

zapisovány informace obdržené od orgánů oprávněných k jejich projednávání a zároveň by těmto orgánům byly poskytovány informace důležité pro výkon jejich dozorové činnosti.

K bodům 183 a 184 (§ 54 odst. 3 a 4):

V zájmu větší přehlednosti se povinnost sčítat zjevně spolu související samostatná plnění navrhuje dát do samostatného odstavce.

K bodu 185 (§ 54 odst. 7 až 9):

K odst. 7: Navrhuje se na základě zkušeností s výkladem dosavadní úpravy pro jednoznačnost stanovit výslovně, že nejen smlouva o účtu, ale i jednorázový vklad (termín vklad na vkladní knížce byl změněn v souladu s § 2680 a 2681 nového občanského zákoníku) a pojistná smlouva jsou pro účely zákona považovány automaticky za obchodní vztah. Tato skutečnost je důležitá zejména z toho důvodu, že podle § 7 odst. 2 písm. b) musí povinná osoba provést identifikace vždy před uzavřením obchodního vztahu, kdežto u obchodu má tuto povinnost až od hodnoty 1 000 EUR.

K odst. 8: Konečná délka doby, po kterou bude na fyzickou osobu pohlíženo jako na politicky exponovanou osobu, by se měla odvíjet od výsledku konkrétního hodnocení rizik daného klienta povinnou osobou. Zákonem nastavená opatření vztahující se k PEP by však měla být uplatňována nejméně po dobu 12 měsíců poté, co klient přestal vykonávat příslušnou funkci. PEP představuje pro účely předcházení praní peněz a financování terorismu vždy indikaci vyššího rizika, toto riziko se nijak nezmírňuje, pokud sice klient není PEP, ale je jím vlastněn (ve smyslu skutečného majitele podle § 4 odst. 4 zákona). I v těchto případech by tedy povinná osoba měla uplatňovat veškerá zvýšená obezřetnostní opatření (§ 9, § 13 odst. 4, § 15 odst. 2 a 15 odst. 3 zákona).

K odst. 9: Povinná osoba by měla jednotlivé povinnosti uplatňovat i vůči osobám, které jednájí jménem klienta. Zejména bude žádoucí, aby u takových osob zjistili, zda nejsou politicky exponovanou osobu nebo osobou, vůči níž se uplatňují mezinárodní sankce.

U odstavce 10 se jedná o transpozici čl. 41 odst. 2 IV. AML směrnice ve vztahu o ochraně osobních údajů.

K bodu 188 (§ 55 odst. 4):

Z důvodu zřízení Finančního analytického úřadu je nezbytné, aby vzor služebního průkazu, jímž se budou jeho zaměstnanci prokazovat, stanovilo vyhláškou Ministerstvo financí, kterému tento úřad bude podřízen.

K bodu 189 (§ 56):

Zmocňovací ustanovení pro ČNB přesunuto do textu ustanovení § 21 odst. 9.

čl. II (Přechodná ustanovení)

K bodu 1 a 2:

Na vypracování písemného hodnocení vnitřních AML/CFT rizik a jeho schválení nejvyšším řídicím orgánem se navrhuje pro určené povinné osoby šestiměsíční lhůta.

K bodu 2:

Ty povinné osoby, které mají povinnost zasílat systém vnitřních zásad úřadu nebo České národní bance, mají po schválení 30 dnů na jeho doručení příslušné instituci. Tím není

dotčena již dříve uložená povinnost zasílat oznámení o změnách systému vnitřních zásad do 30 dnů od jejich přijetí.

K bodu 3 až 7:

Tato ustanovení souvisí se zřízením Finančního analytického úřadu a převedením dosavadních činností a zaměstnanců z odboru ministerstva na tento úřad.

K bodu 8

Mezinárodní smlouvy, například o policejní spolupráci, často zmiňují přímo Finanční analytický útvar jako příslušný orgán – finanční zpravodajskou jednotku – v rámci ČR. Obdobně je to i v řadě předpisů EU; jedná se zejména o nařízení o mezinárodních sankcích. V těchto dokumentech nelze touto cestou provést změnu, bylo by sice zřejmě na místě uplatnit kolizní pravidlo „lex posterior derogat priori“, nicméně pro jednoznačnost navrhuje upravit tento vztah i přímo v textu zákona.

K ČÁSTI DRUHÉ (Změna zákona o provádění mezinárodních sankcí)

K bodu 1 až 36, 39 a 40:

Změny souvisí se zřízením Finančního analytického úřadu.

K bodu 37 a 38 (§ 20):

Upravuje se způsob vybírání a vymáhání pokut podle pravidel dělené správy shodně s úpravou v zákoně č. 253/2008 Sb.

K ČÁSTI TŘETÍ (Změna zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob)

V první řadě je nutné zmínit, že do navrhovaného zákona nebyla zahrnuta úprava evidence skutečných majitelů světských fondů, jejíž zajištění požaduje IV. AML směrnice ve svém čl. 31. odst. 4. Tuto problematiku již (v souladu se IV. AML směrnicí) řeší aktuálně v Legislativní radě vlády projednávaná novela zákona č. 89/2012 Sb. (NOZ) a některých souvisejících předpisů, na základě návrhu zpracovaného Ministerstvem spravedlnosti v dílčí součinnosti s FAÚ.

V návaznosti na IV. AML směrnicí je třeba do českého právního řádu promítnout požadavky zakotvené v článku 30 této nové směrnice. Jde v podstatě o dva spojené požadavky. Jednak je třeba zajistit, aby právnické osoby zapsané ve veřejném rejstříku měly povinnost získat a mít adekvátní, přesné a aktuální informace o svém skutečném majiteli (beneficial owner). Jednak je též třeba umožnit k těmto informacím o skutečném majiteli přístup příslušným orgánům a osobám. Jelikož sama směrnice hovoří o veřejném rejstříku jako o vhodném nositeli údajů o skutečném majiteli právnické osoby, je tento způsob implementace jak plně v souladu se směrnicí, tak je i nejrationálnější a nejpříhodnější řešením.

Je třeba zdůraznit, že primárním důvodem evidování informací o skutečném majiteli je předcházení zneužívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Zásadní dopad bude mít nová směrnice na podobu zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Především v kontextu cílů a ve vazbě na smysl tohoto zákona je pak také třeba vnímat navrhované ustanovení § 25a zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen

„rejstříkový zákon“). I sám pojem skutečného majitele (stejně jako termín „povinná osoba“) je definován v zákoně č. 253/2008 Sb., na nějž se také navrhuje ve věci definic přímo odkázat.

Požadavek na transparentnost právnických osob, respektive na shromažďování údajů o jejich skutečných majitelích, vychází též z revidovaných doporučení Finančního akčního výboru (FATF) z února 2012 (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation - the FATF Recommendations). Především lze odkázat na doporučení 24 tohoto dokumentu, nazvané „Transparentnost a skutečný majitel právnických osob“ a v na něj navazujícím vysvětlení. I sama nová směrnice na zmíněná doporučení FATF odkazuje (v odstavci 4 recitálu) jako na jeden ze svých důvodů a inspiračních zdrojů. Je třeba též zdůraznit, že právě z těchto mezinárodních standardů bude vycházet Moneyval při hodnocení České republiky v roce 2016.

S cílem naplnění výše nastíněných požadavků kladených směrnicí se navrhuje do zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „rejstříkový zákon“) vložit nové ustanovení § 25a.

První odstavec nového ustanovení taxativně určuje, jaké údaje musí být do veřejného rejstříku o skutečném majiteli zapsány. Budou vyžadovány údaje, které jednak umožní přesně identifikovat osobu skutečného majitele a jednak poskytnou informaci o povaze a rozsahu jeho držené účasti nebo jeho kontrolního vlivu v dané právnické osobě. Z důvodů identifikace je vyžadováno, aby se o skutečném majiteli zapisovaly ty údaje, které dostatečně specifikují konkrétní fyzickou osobu a zajišťují její lokalizaci. Jménem, v souladu s terminologií rejstříkového zákona, se rozumí jméno, popřípadě jména, a příjmení. V souladu s požadavky směrnice je též vyžadován zápis údajů o místě pobytu, případně o bydlišti a státní příslušnosti.

Krom identifikačních údajů je též třeba, aby byly zapisovány údaje specifikující vztah skutečného majitele k dané právnické osobě. Směrnice vyžaduje nejen informaci o tom, kdo je skutečným majitelem, ale proč jím v konkrétním případě je. Proto je v prvním odstavci pod písmenem d) uložena povinnost zapsat údaje specifikující, na základě čeho má skutečný majitel v právnické osobě založeno své postavení. Tento údaj v podstatě nejsilněji rozkrývá strukturu právnické osoby. Údaje zapisované podle písmene d) identifikují skutečného majitele materiálně, tedy na základě jeho relace k právnické osobě. Údaje zapisované podle písmene d) je třeba vykládat v souvislosti s definicí skutečného majitele, obsaženou v ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 253/2008 Sb. Je možné předpokládat, že v případě podnikatelů, tedy nejčastěji v případě obchodních společností, bude mít rozhodující vliv na řízení obchodního závodu (viz ustanovení § 4 odst. 4 zákona písmeno a) bod 1. zákona č. 253/2008 Sb.) ta osoba, která bude mít největší podíl na hlasovacích právech v právnické osobě. Podobně lze předpokládat též v případě spolků a dalších korporací. Proto se vyžaduje zapsat údaj o rozsahu této účasti. U nadace, nadačního fondu lze předpokládat, že skutečný vlastník má toto své postavení nejčastěji proto, že je příjemcem rozdělovaných prostředků (více než 25 %). První dva body písmene d) tak vychází z předpokladu většinového postavení skutečných vlastníků. V konkrétních případech však může být skutečný majitel skutečným majitelem i na základě jiných (nikoli jen právních) důvodů. Na to pamatuje bod třetí písmene d), který funguje jako sběrná klausule. Je třeba mít za to, že na základě třetího bodu písmene d) bude třeba do rejstříku zanést např. též údaje identifikující řetězení, skrze které skutečný majitel zapisovanou osobu (buť nepřímo) majetkově ovládá. Případná struktura vztahu (i zprostředkovaného) mezi skutečným majitelem a zapisovanou osobou, včetně specifikace spojujících článků, by měly být z veřejného rejstříku patrné, jelikož jedině tak lze dosáhnout materiální identifikace skutečného majitele.

Jak doložit údaje o skutečném majiteli návrh zákona blíže neupravuje, a to proto, že způsob prokázání skutečného majitele z principu nelze standardizovat. Způsob, jakým se skutečný majitel prokazuje, není vhodné ani možné jednotně stanovovat. Nečiní tak ostatně ani současný zákon č. 253/2008 Sb. Potřebné listiny (dle ustanovení § 19 rejstříkového zákona) prokazující zapisované skutečnosti o skutečném majiteli tak bude možné identifikovat, respektive stanovit vždy až ve vztahu ke konkrétní zapisované osobě (právnícké osobě). Ve většině případů se taková skutečnost bude prokazovat např. čestným prohlášením (skrze které bude splněna i povinnost plynoucí z ustanovení § 12 rejstříkového zákona).

V souvislosti s hodnotou transparentnosti, která je obecně cílem jak směrnice, tak vnitrostátní politiky, je třeba upozornit na to, že již za stávající právní úpravy veřejný rejstřík umožňuje zapsat též podrobnější údaje (nad rámec požadovaných) o vlastnické struktuře dané právnícké osoby, což jasně plyne z ustanovení § 25 odst. 1 písm. k) rejstříkového zákona. Pokud tedy např. zvláštní zákon stanoví povinnost prokázání kompletní vlastnické struktury společnosti, lze dokument s tímto obsahem vložit do sbírky listin veřejného rejstříku či dokonce stanovit (opět oním zvláštním předpisem), že do rejstříku určitý údaj zapsán být má.

Povinnost zapisovat informace o skutečném majiteli lze sankcionovat, a tím tedy i vymáhat za použití ustanovení § 9, 104 až 106 rejstříkového zákona. Jelikož jediným možným nástrojem, jak postihnout skutečného majitele, je pouze zprostředkovaně, skrze sankcionování jím ovládané (vlastněné) právnícké osoby, je užití současných ustanovení § 9, 104 až 106 rejstříkového zákona účinným maximem. Pokud skutečný majitel se svým zápisem nesouhlasí (jak požaduje ustanovení § 12 rejstříkového zákona), respektive při zápisu údajů o své osobě nespolupracuje, je vhodné trvat na sankcích dle zmíněných ustanovení, včetně případného zrušení zapsané právnícké osoby. Bez takto tvrdé sankce lze jen těžko donutit skutečné majitele ke své identifikaci. Pokud se neidentifikují, je v důsledku třeba i zrušit jejich sféru vlivu (tedy danou právníckou osobu).

Jelikož skutečným majitelem je vždy pouze osoba fyzická, identifikační údaje o této osobě mají zčásti povahu osobních údajů, a proto se navrhuje tyto informace neuvádět v opisu z veřejného rejstříku ani neuveřejňovat (odstavec 2 navrhovaného ustanovení). Navrhuje se uveřejnit jen ty údaje, k nimž mají mít podle směrnice přístup tzv. oprávněné osoby. Neveřejnými by však měly zůstat údaje specifikujících povahu a rozsah vlivu skutečného majitele na právníckou osobu (údaje zapisované podle odstavce 1 písmene d)). K těmto by mělo být možné přistupovat pouze při prokázání oprávněného zájmu v souvislosti s předcházením specifikovaným trestným činům. V tomto ohledu jde především o transpozici odstavce 14 Recitálu IV. AML směrnice, který hovoří pouze obecně o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu a souvisejícími predikativními trestnými činy jako jsou korupce, daňové trestné činy nebo podvody. S ohledem na jednoznačnost předmětného ustanovení se v navrhovaném ustanovení odkazuje na všechny trestné činy připadající v úvahu v rámci obecného a demonstrativního výčtu podaného směrnicí. Je též třeba upozornit na to, že souslovím zdrojové trestné činy se odkazuje na širokou a neuzavřenou škálu trestných činů, které směrnice označuje jako trestné činy predikativní.

Za osobu s výše popsaným oprávněným zájmem je třeba považovat též v konkrétní situaci např. zadavatele veřejné zakázky či jiné subjekty, které operují s veřejnými prostředky a jsou tedy vystaveny korupčním rizikům.

Třetí odstavec taxativně vyjmenovává subjekty, kterým bude k údajům o skutečném majiteli umožněn dálkový přístup za účelem hájení veřejného zájmu. Tyto subjekty mohou přístupu k údajům o skutečném majiteli využívat pouze pro potřeby a v mezích jejich zákonné působnosti, nemohou jej využívat svévolně. Jelikož se v praxi bude jednat o značné množství

přístupů, není vhodné, aby byl vydáván opis zápisu těchto neveřejněných informací soudem. Proto bude v návaznosti na nabytí účinnosti novelizace rejstříkového zákona vytvořena speciální aplikace, která údaj o skutečném majiteli v zásadě okamžitě zprostředkuje, bez nutnosti obracet se na soud. Tato aplikace bude navázána na veřejné rejstříky a bude provozována a spravována Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Ministerstvo spravedlnosti umožní přístup k informacím o skutečném majiteli pouze tehdy, pokud oprávněné subjekty (podle odstavce 4) zajistí, aby bylo možné zjistit identitu konkrétních fyzických osob, které k údajům o skutečném majiteli přistupují. Je totiž třeba mít kontrolu nad tím, zda k neveřejným a částečně osobním údajům přistupují skutečně pouze oprávněné subjekty, respektive osoby jednající za tyto subjekty (např. zaměstnanci). Z tohoto důvodu bude vyhláškou Ministerstva spravedlnosti upraven postup pro přístup. V případě orgánů veřejné moci (soudy, orgány činné v trestním řízení, zpravodajské služby atd.) bude verifikace k údajům přistupujících osob povětšinou dostatečně zajištěna interními systémy daných institucí. Tyto subjekty Ministerstvu spravedlnosti pouze předají identifikační údaje (obdobná číslům kvalifikovaných certifikátů), díky nimž Ministerstvo spravedlnosti konkrétním osobám s konkrétním (Ministerstvu spravedlnosti nahlášeným) identifikátorem umožní dálkový přístup. V případě ostatních subjektů bude ověřování probíhat prostřednictvím čísel kvalifikovaných certifikátů.

Aby byl subjektům umožněn přístup, budou muset předat Ministerstvu spravedlnosti seznam čísel kvalifikovaných certifikátů vydaných kvalifikovaným poskytovatelem certifikačních služeb (viz definice v zákoně č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu). Ministerstvo spravedlnosti následně umožní, aby se údaje o skutečném majiteli zobrazily pouze těm přistupujícím, jejichž čísla (kvalifikovaného certifikátu) byla oznámena. Díky této identifikaci bude možné kontrolovat, kdo, kdy a k jakým neveřejným údajům přistupoval. Zároveň bude aplikací vždy vyžadováno, v souladu se zněním odstavce 4, aby k údajům přistupující osoba uvedla účel svého přístupu. Účel by osoba měla specifikovat co nejpřesněji, aby bylo zřejmé, co konkrétně subjekt (a osobu) vedlo k potřebě zjišťovat údaje o skutečném majiteli. Uvedený účel bude aplikací pro účely kontroly oprávněnosti a důvodnosti nahlížení evidován.

Aplikací nashromážděná data o nahlížení údajů o skutečných majitelích budou k dispozici FAÚ pro účely kontroly povinných osob (§ 2 zákona č. 253/2008 Sb.). Bližší informace k fungování této aplikace stanoví prováděcí právní předpis Ministerstva spravedlnosti. Náklady na provedení zmíněné aplikace se odhadují na 2 500 000,- Kč. Náklady na roční provoz se odhadují na 700 000,- Kč.

V odstavci 5 se stanoví, že poskytování či umožnění přístupu k údajům o skutečném majiteli podle odstavce 3 písmene k) bude zpoplatněno. Náhradu nákladů bude subjekt platit vždy, když poskytne seznam čísel kvalifikovaných certifikátů nebo když ohlásí změnu v tomto seznamu. Ministerstvo spravedlnosti stanoví výši náhrady nákladů tak, aby nepřevyšovaly skutečně vynaložené náklady s aktualizací seznamu a provozem aplikace. Zpoplatnění se vztahuje pouze na subjekty podle písmene k), tedy na ty, které budou k údajům o skutečném majiteli přistupovat v relaci na svou činnost, kterou vykonávají na komerční bázi.

K čl. V (Přechodná ustanovení)

K bodu 1:

Jde o nezbytné přechodné ustanovení. Stanoví se dostatečně dlouhá lhůta pro splnění nově vzniklé povinnosti ze strany zapsaných osob. Přechodné ustanovení volí dvojí režim pro různé právní formy zapisovaných osob. Jednak je stanovena roční lhůta pro právnické osoby

zapsané do obchodního rejstříku (podnikatele), u nichž je zvýšený zájem na co nejrychlejším splnění povinnosti zapsat údaje o skutečném majiteli. Stran ostatních zapisovaných právnických osob (spolky, SVJ atd.) je ponechána tříletá lhůta, a to z důvodů snížení náporu administrační zátěže těchto z definice nepodnikatelských osob.

K bodu 2:

Zároveň je nezbytné stanovit postup rejstříkového soudu pro případ, že zapsaná osoba v dané lhůtě povinnost nesplní. V tomto ohledu je stanoven standardní postup vycházející ze stávajícího znění ustanovení § 122 odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb.

K ČÁSTI ČTVRTÉ AŽ DESÁTÉ

K čl. VI až XII (změna zákona o bankách, daňového řádu, zákona o svobodném přístupu k informacím, zákona o informačních systémech veřejné správy, zákona o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu, zákona o investičních společnostech a investičních fondech, zákona o pojišťovnictví):

Změny souvisí se zřízením Finančního analytického úřadu. Vzhledem k tomu, že se jedná o samostatný správní úřad, byť v podřízenosti Ministerstva financí, přístup k příslušným informacím musí být určen speciálně jen pro tento úřad.

K ČÁSTI JEDENÁCTÉ (Změna zákona o soudních poplatcích)

K čl. XIII

Změna souvisí s nově zaváděnou povinností zapsat do veřejného rejstříku údaje o skutečném majiteli právnické osoby podle navrhovaného ustanovení § 25a zákona č. 304/2013 Sb. (část třetí navrhovaného zákona).

S ohledem na novou povinnost dopadající na veškeré do veřejného rejstříku zapisované právnické osoby je vhodné, aby byly ve věci zápisu údajů nebo jeho změny o skutečném majiteli osvobozeny společenství vlastníků jednotek (návrh na vložení písmene o) do odstavce 1 ustanovení § 11 zákona č. 549/1991 Sb.). I s ohledem na efektivnost a funkčnost navrhované úpravy je žádoucí povínané (zapisované) osoby v dané věci finančně nezatěžovat.

Dále se chce navrhovanou změnou vylepšit postavení právnických osob zapisovaných do obchodního rejstříku. Navrhuje se, aby tyto osoby nemusely platit poplatek v případě změny údajů o skutečném majiteli, které se týkají pouze povahy vztahu skutečného majitele k dané právnické osobě (údaj podle § 25a odst. 2 písm. d) zákona č. 304/2013 Sb.). I když se tedy bude např. často měnit údaj o podílu na hlasovacích právech, který má skutečný majitel, nebude se za tuto změnu platit. Povinnost platit poplatek tak na zapisovanou osobu dopadne pouze v případě, že se mění sama osoba skutečného majitele, respektive její identifikační údaje.

K čl. XIV (Přechodné ustanovení)

Vzhledem k tomu, že zapisovaným osobám je stanovována nová povinnost, je nanejvýš vhodné je při plnění této povinnosti (v prvním roce od účinnosti) osvobodit od poplatku v řízeních ve věcech zápisu údajů o skutečném majiteli do veřejného rejstříku, který by jinak musely dle zákona č. 549/1991 Sb. platit. Toto osvobození však fakticky dopadne pouze na

osoby zapisované do obchodního rejstříku, jelikož spolky, nadace, nadační fondy, ústavy a obecně prospěšné společnosti jsou již dnes v řízeních ve věcech zápisu údajů do veřejného rejstříku nebo jeho změny plně osvobozeny (§ 11 odst. 1 písm. k) zákona č. 549/1991 Sb.).

K ČÁSTI DVANÁCTÉ

čl. XV - Účinnost

Navrhuje se účinnost zákona k polovině roku 2016 za předpokladu, že s ohledem na schvalovací proces se jeho publikace předpokládá na počátku uvedeného roku. Účinnost části třetí se za účelem zajištění dostatečné lhůty k zavedení rejstříku skutečných vlastníků právnických osob navrhuje k 1. lednu 2017.

